

- Asociația Culturală HELIS
- Consiliul Județean Iași
- Muzeul Agriculturii din România

HELISS

REVISTĂ DE CULTURĂ - ISSN 1584-5672 • ANUL V, nr. 1 (45), ianuarie 2007 • Apare lunar la SLOBOZIA • 1,0 LEI

Nicolae STAN

CRONICA VOIOASĂ

O CERCETARE EXPLOZIVĂ

Editura HELIS publică la finele anului trecut o carte importantă, o cercetare lucidă asupra fenomenului folcloric românesc: „Vasile Alecsandri și cazul Miorița”, scrisă de conjuțeanul nostru, Alexandru BULANDRA.

Exegeza este umărul unei „anchete” vaste, a unei documentări imense, înțepănate cu răbdare și pasiune. Teza cercetării este șocantă pentru mentalul românesc format la o școală pronunțat „autohtonistă”, protoconistă: **balada „Miorița” nu este o creație populară, ci a fost scrisă de poetul Vasile Alecsandri.**

Între-adevăr, școala românească de folclor tradițională a învățat „puii de români” că „Miorița” este expresia genialității poporului român, ea fiind șlefuită, prin circulație, în mod anonim, din generație în generație. Această interpretare a fost chiar baza „ideologică” a protoconismului.

Or, așa cum prezintă lucrurile (faptele) Alexandru BULANDRA, în interpretările acestor cercetători sunt lipsite de bază reală, sunt simple vorbe (dar cu câtă încărcătură istorico-ideologică!) aruncate în vântul orb al istoriei...

Însă atitudinea consacrată în calificare „Mioriței” au fost, până acum, două: prima, amintit-o deja, creditează geniul poporului drept autor; a doua aparține unei minorități, în fruntea căreia se află criticul literar Nicolae Manolescu, care indică în mod tranșant, drept autor, pe bardul de la Mircetși: „Miorița este capodopera lui Alecsandri, cu nimic mai prejos decât *Luceafărul* eminescian”.

„A treia cale” este atitudinea lui Al. Bulandra: autorul este, într-adevăr, Vasile Alecsandri, care, însă, a „țoptit” numeroase alte balade populare prin preluare de motive, sintagme, ton etc.: „Colinda păcuranilor”, „Corbea”, „Soarele și luna”, „Fratele și sora” etc. Autorul exegezei îl numește pe Alecsandri „poet coordonator și restaurator”, în opoziție cu clișeu tradițional de „poet culegător și editor”.

Așadar, într-o primă analiză, Alecsandri (care era deja un poet format în jurul anului 1850, când definitivă „Miorița”) ne apare în ipostaza unui intelect (kantian) care prelucrează în mod personal și ordonează în mod propriu – adică nerepetabil! – diverse reprezentări haotice de afecte (care circulă oral, fără „stăpân”) ale purei sensibilități; ceea ce se putea spune – și au spus, „cercetătorii” tradiționali! – era că aceste motive, versuri, intuiții etc. aparțineau unui spațiu românesc și, implicit, unui timp românesc (gândit ca timp original, ca illo tempore); pe această bază, Alecsandri le conferă o formă profesională, pur scriitoricească, și, astfel, paradoxal, „mai” universală. Așa se face că „Miorița” este atât de cult scrisă, atât de „savantă” (N. Manolescu) în compoziție!

Este o concluzie ce pare gravă, dar se susține dacă se face un apel minim la specificul... estetic, la știința literaturii: cu cât ești mai personal (original) ca scriitor, cu atât ești mai valabil universal; și invers: cu cât folosești clișee, adică formule create și receptate de colectivități (exemplu: telenovela), cu atât valoarea lor scade prin lipsa de originalitate.

Alexandru Bulandra aduce numeroase date cronologice, prin cercetarea unei covârșitoare documentații. Reținem, dintre toate, că în 8 martie 1850, Alecsandri trimite lui Alecu Hurmuzachi o scrisoare odată cu mai multe balade: *Mihu Copilul*, *Codreanul*, *Păunașul codrilor* și *Miorița*. Apoi, în 1866, Alecsandri publică „Poezii populare ale românilor”, între care și „Miorița”.

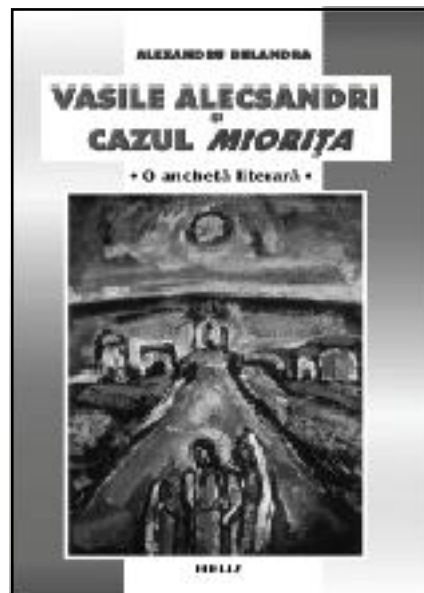
Acum, ajungem la un punct sensibil: de regulă, scriitorii – orgoliși din natură – preiau de unde pot, cum pot (motive, texte, idei) prezentându-le ca „producții” proprii. „Bardul de la Mircetși” face exact invers: el scrie un text genial (cu toate influențele demonstrate de dl. Bulandra) pe care, apoi, îl pune în circulație ca text oral, anonim, popular. Făurește apoi o cronologie (contradictorie, la o atenție explorare!) care să susțină această capcană, în care cade toată floarea cercetătorilor cu care conjuțeanul nostru polemizează cu vervă. Dar: de ce Alecsandri nu semnează? De ce „o dată anonimă”? Este o întrebare grea. Alexandru Bulandra oferă o interpretare **care poate fi reală**:

Într-un gest romantic, de patriot autentic (ne aflăm în jurul anului 1848!), Alecsandri decide, precum Meșterul Manole, să se „zi dească” la temelia spiritului românesc, în scopul de a-i conferi acestuia înălțime, profunzime, genialitate – așa cum orice popor are! Este o fundamentare destul de plauzibilă, deși am două observații: 1) orice popor, întrucât se numește astfel, are genialitate în manifestările lui „inconștient”, anonime; 2) Vasile Alecsandri, ca poet, nu are simțul tragicului, el fiind un spirit al pastelului – vesel, de suprafață. Așa a fost înregistrat Alecsandri de istoria literară. Pe de altă parte, într-adevăr, dacă el prin anii '50 ai secolului al XIX-lea era deja format, dacă trecuse prin numeroase experiențe de viață, dacă suferise înfrângeri și drame, dacă citise mult folclor – atunci există premisele unei schimbări de perspectivă, a unei plonjări în abisul iluminator.

Așadar, „percepția” poetului Alecsandri trebuie schimbată, ceea ce va fi foarte greu, dacă nu imposibil, pentru că mitul „culegătorului de folclor” s-a format, iar orice mit se hrănește din sine; în consecință, interpretăm precum dl. Fochi vor exista în continuare, vorbind și tot vorbind de „crezutul” genialiității românești. Există, însă, și alternativa promovată de Alexandru Bulandra, care și va avea adepții ei.

Apoi, ce vor face mitizanții în absența poveștii despre miturile fondatoare? Le rămâne consolator – „Legenda Meșterului Manole”, în esența ei la fel de tragică precum „Miorița”, și pe care, cum am spus, Alecsandri a „dramatizat-o” prin chiar existența lui, acceptând ca „poporul” să-i substituie personalitatea.

Ca stil, Alexandru Bulandra aduce, îndrăzneț, o propunere nouă: utilizează o recuzită textual-postmodernă, lăsând să se vadă toată țesătura așa-zis secretă a cărții, auto-nu poartă un „dialog” colocvial cu cititorii, precum și cu comunitatea celorlalți cercetători. Un stil prozastic, unul care-i permite autorului să se miște în voie în magma documentării, făcând trimiteri sportive în timp, în

spațiu, către surse diverse etc. Îl atenționez însă, prietenește, pe Sandu, că adepții „academicismului” nu vor agree o asemenea „ereză”, ceea ce este, însă, în logica lucrurilor.

În fond, conjuțeanul nostru a scris, se subînțelege, pentru „cititor”, pentru „popor”, tot astfel cum, cândva, veselul Alecsandri se lăsase asimilat de același „popor”...

Abilă capcană, domnule „detectiv literar”, dar pe „noi” nu ne păcăliți: „noi” știm că ați făcut cu adevărat o cercetare, și anume una explozivă!

CALENDAR IALOMIȚEAN

IANUARIE

- **2 ianuarie 1953**, Crăsani-Balaciu, s-a născut Nicolae STAN, prozator, editor, profesor;
- **5 ianuarie 1944**, s-a născut P.S. NIFON, Episcop al Sloboziei și Călărașilor;
- **17 ianuarie 1935**, Urziceni, s-a născut Emil Dumitrescu-Cico, amiral, doctor inginer;
- **19 ianuarie 1952**, Fierbinți-târg, s-a născut Marin Constantin, poet;
- **25 ianuarie 1941**, Urziceni, s-a născut Cătălin Ciolca, poet, editor și ziarist;
- (?) **ianuarie 1770**, s-a născut Macarie Ieromonahul, profesor de muzică bisericească, compozitor (m. 1836);
- S-a născut Ion Poenaru Bordea, ofițer, om politic (1872-?);
- S-a născut Ispas Făgărășanu, om politic (1797-1868);
- S-a născut Filip Leuş Periețeanul, citor (1779-?).

La fel de discret cum a trăit printre noi, ne-a părăsit profesorul și scriitorul VIRGIL DASCĂLU.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

MIHAI VITEAZUL

Bane Mihalcea! Îți dau de știre din ce pricină te-am trimis la Majestatea Sa imperială romană, anume: după sosirea aici a lui Carlo Magno, cu îndrumări și vorbe, și apoi a domnului David Ungnad, cu alte vorbe și îndrumări, cărora le-au urmat fel de fel de vorbe – de care nu ar fi fost nevoie, căci eu n-am avut nicio dată de gând să prezint Majestateii Sale cuvintele și propunerile pe care i le-am înfățișat tu și pe care le-au adus ei – (rezultă că) cererile mele ori n-au fost arătate Majestateii Sale imperiale romane, ori n-au fost înfățișate așa cum te-am învățat eu și cum erau în intenția mea. (Mihai Viteazul către banul Mihalcea, în limba germană, martie 1600)

Am primit cu plăcere scrisoarea ilustrelor și magnificelor domnilor voastre, împreună cu scrisoarea alăturată, a dlui Bartholomeus Pezzen; și ne-ar fi fost acestea cu mult mai plăcute, dacă ne-ar fi dat semn de sosirea dlui Pezzen însuși, pe care îl așteptăm zilnic și cu dorință; și cum va veni, îl vom îmbrățișa cu dragoste. Într-aceea ilustrarele și magnificele domniile voastre să plece la Mediaș, unde și noi am trimis pe bărbății de ales din banul Mihalcea și Farcas Kornis, cu care împreună ilustrele și magnificele voastre domnii să aștepte pe dl Pezzen. Noi dară, cum am și trimis oastea noastră peste munți în Moldova, ne-am întoarce de aici la Brașov și dacă vor primi ceva știri noi, vom da de știre despre toate ilustrelor și magnificelor voastre domnii. Sperăm însă că dl Pezzen nu va lipsi mult timp, și de cum va sosi, ori o să chemăm aici pe domniile voastre, ori noi înșine vom trece într-acolo, și astfel vom hotărî despre toate lucrurile ce s-au făcut cunoscute, consiliilor; încât fapta noastră să se îndrepte totată într-o pază și folos și pentru Sacra Maiestate imperială și pentru toată lumea creștină. Poftim ca ilustrele și magnificele voastre domnii să fie sănătoase cu bine. Dat la poalele munților, în târgul nostru Brețcu, în ziua de 6 mai 1600. (Mihai Viteazul către un ambasadgerman, în limba germană, 6 mai 1600, Brețcu)

Rog pe Maiestatea Voastră regală să mă ierte dacă am scris ceva care nu este formulat cu destulă dibăcie; eu scriu ca un oștean în război, dar cu inima sinceră, căci înaintea Maiestății Voastre regale eu spun totul cu sinceritate, ca în fața lui Dumnezeu. (Mihai Viteazul către Sigismund III, regele Poloniei, în limba poloneză, 21 mai 1600, Suceava)

Vă înfățișăm aceasta pentru ca domnia voastră să aveți grijă de a scutura încetinirea îndătinată și aproape tolerată în practică, și vă rugăm iarăși și iarăși. La urmă, vă dorim prielnică sănătate. (Mihai Viteazul către un ambasadgerman la Curtea Imperială a lui Rudolf II, în limba latină, 5 iunie 1600, Iași)

Noi, Mihai voievod al Țării Românești și Moldovei, consilier al preasacrei Maiestăți

impărătești și regești și locțiitor în Transilvania. Încredințăm memoriei tuturor cărora le este de folos anunțând prin cuprinsul prezentei că străluciiți și măreții, generoșii și glorioșii nobili și celelalte staturi și ordine ale celor; trei nații, ale domeniului acestuia al Transilvaniei și din părțile regatului Ungariei supuse stăpânirii acesteia, strânsi în adunarea lor generală ținută din ordinul nostru în cetatea noastră Alba Iulia în a douăzeciua zi a lunii iulie, în anul Domnului o mie șase sute, ne-au arătat și prezentat câteva articole scrise mai jos, încheiate în aceeași adunare cu voturile asemănătoare ale lor înșile și consimțământ unanim, (având întârîite, plăcute și toate și fiecare din cele conținute în ele primite, și) dându-le consimțământul nostru, să binevoim a le accepta, aproba, ratifica și confirma afectuos (și atât noi înșine a le respecta cât și de oricare alții, ori unde în această putere a face să fie respectate cu tărie). Al căror articole însă cuprinsul e acesta. (Mihai Viteazul către Dieta de la Alba Iulia, în limba latină și maghiară, 20-27 iulie 1600)

Iw Mihai voievod, din mila lui Dumnezeu domn al Țării Românești și al Ardealului și Moldovei, iată domnia mea am binevoit cu a noastră bunăvoință, cu inima luminată și curată, din tot sufletul nostru și din ajutorul de la Dumnezeu și am dat și am întărit sfintei noastre rugătoare, mânăstirea Neamț, unde este hramul înălțării domnului Dumnezeu, mântuitorul nostru Iisus Hristos, o moară care este la gura Jijiei, unde cade în Prut, și pe Cracău o siliște numite Sevcăuți, unde a fost Samoil vatanam. Și privilegiul lor de dănie, se-l are sfânta mânăstire mai sus scrisă, (este) de la Ilie voievod, pentru aceea să-i fie și de la domnia mea uric și întărire cu tot venitul; și altul să nu se amestece înaintea acestei cărți a domniei mele. Scris în Bălgrad, în luna august, 17 zile, în anul 7108(1600). (Mihai Viteazul împroprietărește mânăstirea Neamțului cu o moară, în limba slavonă, 17 august 1600, Alba Iulia. Documentul cu prinde iscălitu ra autografă a voievodului)

... Am înțeles pe deplin a cum, în ultimul timp, de la clucerul Radului și de la Kereki Janos, cât și din scrisoarea domnilor voastre, dorința și voința dv. Ca eu să mă pornesc în curând în Țara Românească. Urmez dorinței dv. Și pornesc în curând în călătorie; în ce privește fiul meu, soția, mama, voi depune toată străduința posibilă (nemaiștiind ziua fixată) ca să-i pot expedia cât mai repede, căci văd că domniile voastre pun preț și țin la acest lucru mai mult decât la jurământ și solicită atât de mult acest lucru, ca și cum eu aș fi un captiv și ar trebui să mă răscumpăr pe mine prin fiul meu, însă domniile voastre nu știți că eu am vrut acest lucru tot atât de mult ca și dv., dacăs-ar fi putut realiza mai curând, că vreau să-l trimit și să nu-l păstrez aici, căci eu, cu serviciile mele credincioase (impăratului) îmi fac atâția dușmani, în cât nu știu cu care să mă războiesc mai întâi, căci pe de o parte este turcul, pe de altă parte polonezul. (Mihai Viteazul către Gheorghe Basta, în limba germană, 7 octombrie 1600, tabăra din Munții Buzăului)

Printre marile personalități ale istoriei românilor, figura voievodului, strategului, comandantului militar și diplomatului Mihai, supranumit Bravul sau Viteazul, se impune cu prioritate, devenind emblematică. Voievod al Țării Românești (1593-1601), voievod al Țării Românești, Transilvaniei și Moldovei (1600), Mihai este un fiu natural al voievodului Pătrașcu cel Bun (1554-1557) și frate al voievozilor Petru Cercel (1583-1585) și Vintilă (o domnie foarte scurtă). S-a născut în anul 1558 în Târgul de Floci, unde locuia mama sa, Teodora, călugărită cu numele Teofana. Recunoscut de ceilalți frați, a fost crescut în familie cu mari preocupări negustorești, specifice zonei Dunării de Jos și părții de nord a Imperiului Otoman. După ocuparea unor dregătorii în ierarhia administrativă a Țării Românești, bănișor, mare stolnic, mare agă, mare postelnic, mare ban al Craiovei, a cumpărat tronul țării de la Sublima Poartă în luna octombrie 1593. Ceea ce a urmat se înscrie în pagini de epopee, Nicolae Bălcescu dedicându-i o carte faimoasă, „România supă Mihai Voievod Viteazul”.

Printre multele calități dovedite în diplomația europeană a epocii, ilustrul comandant militar a dictat secretarilor domnești o intensă corespondență păstrată în arhivele din străinătate în limbile latină, germană, maghiară, turcă, poloneză, slavonă. S-au salvat inclusiv câteva texte redactate în limba română. Mihai cunoștea câteva limbi străine, turca, greaca, germana, dar documentele sale își urmau calea către cancelariile de la Varșovia, Praga, Istanbul în traduceri realizate de secretari.

Academia Română a editat mai multe volume de documente despre Mihai, scrisori primite de la diplomați sau șefi de stat ai epocii, inclusiv scrisori ale voievodului către aceleași personalități. Ceea ce se știe însă cu exactitate, autorul documentelor epistolare este însuși Mihai, în calitate sa (comună în epocă) de conducător în toate domeniile, fie administrative, fie militare, fie diplomatice. Însemnările unor secretari îl descriu ca pe un om extrem de implicat în toate problemele încurcate ale țării, încât corespondența sa alcătuiește portretul intelectual, să recunoaștem, fascinant, la înălțimea a tot ceea ce cunoaștem despre ilustrul voievod.

Șerban Codrin

ION ROȘIORU

Pantum

Ignor ce-a devenit străina ce-n trenul roșu-a adormit
Aflam în zori că rămăsese în urmă Europa toată
Ani lungi m-am amăgit cu gândul că ea s-a înturnat în mit
Azi nu de ea mi-e dor ci numai de-o vârstă mea de altădată!

Aflam în zori că rămăsese în urmă Europa toată
O clipă m-am dorit mesteacăn cu trunchiu-n sine-nzăpezit
Azi nu de ea mi-e dor ci numai de-o vârstă-a mea de
altădată
Sperasem să coboare-asupră-mi cu ea cu tot un nor sanscrit!

O clipă m-am dorit mesteacăn cu trunchiu-n sine-nzăpezit
Balaurul de fier râvnise să-nghită stepa blestemată
Sperasem să coboare-asupră-mi cu ea cu tot un nor sanscrit
Fântâna din copilărie s-a colmatat până la roată !

Balaurul de fier râvnise să-nghită stepa blestemată
În vis, pe văi pamasiene, pago dele plâneau moenit
Fântâna din copilărie s-a colmatat până la roată
Ignor ce-a devenit străina ce-n trenul roșu-a adormit !

Pantum

În faptul serii mi se pare că mă-n tâlnesc cu umbra ta
Mireasma teilor provoacă păreri de rău în cimitire
Legat de marginea pădurii un cal de fum va necheza
Fetița cu chibrituri arde ninsoarea-n Cartea de citire !

Mireasma teilor provoacă păreri de rău în cimitire
Să evadez din amintirea oricui mă voi încumeta
Fetița cu chibrituri arde ninsoarea-n Cartea de citire
Iubind, la lanțul libertății adaugi zilnic câte-o za !

Să evadez din amintirea oricui mă voi încumeta
Morții grăbite nu-i voi cere nici cea mai mică păsuire
Iubind, la lanțul libertății adaugi zilnic câte-o za
Deasupra Styxului un paing își țese pânza lui subțire !

Morții grăbite nu-i voi cere nici cea mai mică păsuire
În jilțul lui de jar își pierde orice răbdare zeul Ra
Deasupra Styxului un paing își țese pânza lui subțire
În faptul serii mi se pare că mă-n tâlnesc cu umbra ta !

Pantum

Știussem c-o să-mi fii durere din clipa când te-am cunoscut ;
Un stol de păsări asfințise țipând în zarea levantină ;
Se coborau pe plai de sânge mioarele de la păscut ;
Călare dinspre Râul Roșu trei arnauți aveau să vină !

Un stol de păsări asfințise țipând în zarea levantină ;
La schit a veghe prelungită dogitul clopot a bătut ;
Călare dinspre Râul Roșu trei arnauți aveau să vină ;
Iertat de ani bătrânul stareț se întorcea senin în lut !

La schit a veghe prelungită dogitul clopot a bătut ;
Peste păduri tremurătoare urma să iasă luna plină ;
Iertat de ani bătrânul stareț se întorcea senin în lut ;
Vicleană emanai miresme de mere coapte și de vină !

Peste păduri tremurătoare urma să iasă luna plină ;
Din flinta mea pomise moartea pieziș spre primul arnăut ;
Vicleană emanai miresme de mere coapte și de vină ;
Știussem c-o să-mi fii durere din clipa când te-am cunoscut !

Pantum

Îmi port cu bucurie moartea în suflet ca pe un stindard ;
Dureri enorme-ascund sub masca pe fața ce se vrea spartană ;
Asemenea lumânării-aprins la fiecare capăt ard ;
Lumina versurilor mele irupe veșnic dintr-o rană !

Dureri enorme-ascund sub masca pe fața ce se vrea spartană ;
Mi-asum cu fermitate până și ceea ce-i doar pur hazard ;
Lumina versurilor mele irupe veșnic dintr-o rană ;
Fatalitatea vede-n mine de-a pururi un copil bastard !

Mi-asum cu fermitate până și ceea ce-i doar pur hazard ;
N-am degere la mâini să-mi număr pe ele luștrii de prigoană ;
Fatalitatea vede-n mine de-a pururi un copil bastard ;
În orice zid de mănăstire scâncește câte-un prunc de Ană !

N-am degere la mâini să-mi număr pe ele luștrii de prigoană ;
Prostituatele-și îngroapă pustiul gloriei sub fard ;
În orice zid de mănăstire scâncește câte-un prunc de Ană ;
Îmi port cu bucurie moartea în suflet ca pe un stindard !

Pantum

Eram haiduc. Erai han giță. Aveam chef crâncen de băut ;
Pe cumpăna fântâni tale urma să cânte cucuveaua ;
Mi se părea c-aud cum plânge pe jăriști noatenu pierdut ;
În lăstăriș îmi ascunsesem căpăstrul, buciumul și șaua !

Pe cumpăna fântâni tale urma să cânte cucuveaua ;
Suflând în lampa afumată m-ademeneai în așternut ;
În lăstăriș îmi ascunsesem căpăstrul, buciumul și șaua ;
Curând de tot aveam să aflu că de trei ani eram vândut !

Suflând în lampa afumată m-ademeneai în așternut ;
Am amânat ca niciodată să-mi curăț flinta cu vergeaua ;
Curând de tot avem să aflu că de trei ani eram vândut ;
De ce te oferiseși oare să-mi speli de sânge ipingea ?

Am amânat ca niciodată să-mi curăț flinta cu vergeaua ;
De miezul nopții de pe umă era de mulțor trecut ;
De ce te oferiseși oare să-mi speli de sânge ipingea ?
Eram haiduc. Erai han giță. Aveam chef crâncen de băut !

Pantum

Loviiți cu pietre-s numai pomii care spre cinstea lor rodesc
De-a pururi oamenii de paie își trag cenușa peste soartă
În izba amintirii noastre se umflă crivățul rusesc
De când mă știu cu pași valpurgici spre moarte dragostea mă poartă !

De-a pururi oamenii de paie își trag cenușa peste soartă
Cu prora-n cântecul sirenei corăbii bete se proptesc
De când mă știu cu pași valpurgici spre moarte dragostea mă poartă
Înconjurat de lupii spaimii îmi suflec glasul surogesc !

Cu prora-n cântecul sirenei corăbii bete se proptesc
M-avânt doar pe acele drumuri excluse de pe orice hartă
Înconjurat de lupii spaimii îmi suflec glasul surogesc
Nici când de stepa-nzăpezită nimic n-o să mă mai despartă !

M-avânt doar pe acele drumuri excluse de pe orice hartă
O vreme m-ai crezut iscoadă prin Purgatoriul dan tesc
Nici când de stepa-nzăpezită nimic n-o să mă mai despartă
Loviiți cu pietre-s numai pomii care spre cinstea lor rodesc !

GHEORGHE DOBRE

AER PROASPĂT DIN CÂMPIE

În teorie, suprafețele plane sunt cele mai nespectaculoase locuri inventate de bunul Dumnezeu. Ele, prin definiție, nu ascund nimic, n-au nici un mister, nu-ți provoacă imaginația, pentru că privirea nu are în ce se opri. Poate doar în stele, dacă te uiți spre cer. Realitatea se dovedește total diferită față de teorie, măcar atunci când restrângem discuția la literatura produsă într-o zonă geografică plană, adică în câmpie.

Paradoxal, scriitorul născut la câmpie (sau trăitor în ea) are atâtă imaginație cât să mai dea și la alții, acest surplus devenind, uneori, un mare dușman. Dar este, în cazurile fericite, când ai talent, îți stăpânești imaginația și muncești cât cuprinde, aliatul decisiv, marca ta, care te deosebește de ceilalți. De unde se naște acest avantaj? Poate chiar din faptul că privirea nu are căluș și mintea este obligată să inventeze ca să poți exista. Bineînțeles că nu este chiar așa, diversitatea câmpiei este extraordinară, frumusețea și mișterul asigurând „materie primă” din abundență pentru mințile cu înclinații spre literatură, spre artă în general.

Aceasta ar fi legătura de adâncime, vectorii lui Bлага, între scriitorii Bărăganului, pentru că pe ei ne-am propus să-i prezentăm. Să restrângem și mai mult aria geografică (e o tâmpenie, dar n-am altă soluție), spunând că ne-am propus să prezentăm scriitorii din Ialomița. Constante bliagene se regăsesc și la ceilalți scriitori „sudiști”, și ei ar merita studiați sub acest aspect. Surprizele sunt garantate, vă asi gur.

Ialomița este o zonă interesantă, fără prea mult trecut literar, dar cu un prezent plin de promisiuni. De aici au plecat (luând cu ei și câmpia) scriitorii de prima linie: Ștefan Bănuțescu, Paul Georgescu, Constantin Țoiu, Mircea Dinescu, Mihai Ungheanu. Alți scriitori plecați din Ialomița, în plină maturitate creatoare: Constantin Stănescu, Florin Costinescu, George Genoiu, Nicolae Motoc, Radu Cange, Cătălin Ciolca, Tia Șerbănescu, Ion Marin, Adrian Bucurescu, Emil Stăinu, Marin Constantin, Andrei Damian, Victor Nicolae.

După atâtea plecări, vă puteți întreba cine a mai rămas în Ialomița? Vă răspund eu: foarte mulți scriitorii interesați, aflați pe diferite trepte ale vârstei biologice, pe diferite trepte ale maturității artistice, unii mai talentați, alții mai puțin talentați, unii mai harnici, alții mai puțin, toți contribuind la o viață literară surprinzător de intensă, în expansiune și care permite apariția unor vârfuri. Oricum, fiecare are șansa lui, măcar teoretică, de a ajunge mare scriitor, șansă pe care și-o joacă în funcție de amele din dotare. Ce va ieși, nu putem ști noi. Noi trebuie doar să ne bucurăm și să consemnăm.

Vom încerca să le facem o prezentare „din avion”, într-o ordine care nu are legătură cu nici un clasament.

Nicolae STAN. Prozator, eseist, editor, autor de manuale școlare. Debută în **România literară**, prezentat de Constantin Țoiu. Apariții editoriale: **Boare de Waterloo**, proze scurte, Editura „Cartea Românească”, 1984; **Așezarea**, roman, Editura „Cartea Românească”, 1989; **Analize și aplicații filozofice; Îndrumar al manualului de filozofie pentru licee**, Editura „Al”, 1998; **Apă neagră**, roman, Editura „Nemira”, 1999; **Evelyn, roman mozaicat**, 2003. A editat, imediat după revoluție, revista **Provincia**. Este autorul manualelor de

filozofie pentru clasă a XII-a. Personalitate complexă, Nicolae Stan a realizat o mică revoluție în proza actuală, depășind limitele optzecistilor, colegi de generație, atât prin folosirea mai „umană” a tehnicilor, cât și prin substanță. Poate fi considerat, deja, un prozator de primă linie.

Șerban CODRIN. Poet, prozator, dramaturg, eseist, editor. Debută în revista **Lucafaurul**, în 1967. A publicat peste treizeci de volume, primul, **Immuri către soare**, Editura „Albatros”, apărut în 1982, ultimul (dar nu cel din urmă), **Baladierul**, Editura „HELIS”, 2006. Fără să emit judecăți de valoare, trebuie să recunosc formidabilă capacitatea de adaptare, de înțelegere a lumii cu instrumentele literaturii a lui Șerban Codrin. Stăpân perfect pe nenumărate tehnici, își permite să atace cu succes toate genurile, el scriind la fel de bine, de la balade la haiku, de la imne la prelucrarea **Țiganiadei**, de la epoele la teatru, de la eseu la critică literară. Ultimele lui descoperiri este poezia japoneză. Inspirat de ea, Șerban Codrin a îmbogățit literatura română cu mici bijuterii originale, autonome, care vor face carieră sub numele de micropoeme. Pe acest teren, se pare, a devenit maestru absolut. Aflat în plină maturitate creatoare, scriitorul ne mai rezervă surprize, energia și credința lui că literatura este salvarea se pot îndrepta în direcții imprevizibile. Și cu rezultate remarcabile, așa cum o demonstrează în impozantul **Baladier**. Oricum, un critic serios va avea mari probleme cu autorul de până acum, pentru că nu va reuși să-l aghate în nici un insectar.

Ioan NEȘU. Prozator, eseist. Volume: **Un pumn de iarbă**, roman, Editura „Tai-Pan”, 1994; **Marele necunoscut**, roman, Editura „RAI”, 1996; **Zi de toamnă cu cal**, proză scurtă, Editura „Scriitor”, 1998; **Natură moartă cu statuie**, Editura „Coresi”; **Alesul**, roman, „Ioan Neșu practică un realism pur, servit de o scriitură simplă, bazată pe observație, cu dialog cât se poate de natural... Îți vine să crezi că autorul este un simplu reporter. Dar faptele își au tălcul lor, expus fără ostentație, aproape invizibil în densitatea epicului.” (Horia Gârbea)

Prozator serios, Ioan Neșu își vede gospodărește de scris și – cred eu – se apropie încet dar sigur de marea sa carte. O așteptăm!

O extraordinar de interesantă proză scrie **Vasile RADU**. Vasile Radu a luat premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor pentru romanul **Victorie minus unu**, Editura „Eminescu”, 1982. Alte volume: **Fratele meu Abel**, roman, Editura „Eminescu”, 1984; **Omul cu lupa**, povestiri, Editura „Eminescu”, 1984. Obișnuită cu lungile lui tăceri, critica așteaptă noile cărți (și tu cu sunt scrise) ale lui Vasile Radu care, sunt sigur, mai are multe de spus.

Mihai VIȘOIU. Prozator, jurnalist, editor. Volume: **Viață cu lupi, bani și moarte**, Slobozia, 1980; **Dragoste mare cât o cruce**, proză, Editura „Adevănul”, 1997; **Mihai Leu în altarul durerii**, publicistică, Editura „Star Tipp” Slobozia, 1998; **Tragedia agriculturii românești. Răstignirea țărănilor**, anchete, publicistică, Editura „Star Tipp”, 1998; **Spovedania unui învingător**, o carte despre Leonard Doroftoi.

Cel mai interesant personaj din zonă, Mihai Vișoiu chiar are biografie de scriitor american, așa cum remarca Mircea Dinescu. Energia lui, care dă mereu în clocot, îi molipsește pe cei ce se apropie de el, îi place spectacolul și-l duce până la capăt, scenarist, regizor și actor în același timp. Și-a lansat cărțile în penitențiar, pe câmp sau la Marriott. Știe multe, știe să și scrie și cred că Mihai Vișoiu ne va

mai da câteva cărți mari, poate chiar CARTEA!

Ion IANOLE. Poet, eseist, autor de lucrări pedagogice și metodică. Volume: **Iminenta provocare a inimii; Tripunct; Punct în imaginar; Putere de punct; Proces punctului**. În 2004, prima carte apărută la Editura „HELIS”, **În puncte încolțite, versuri**, este esențiată Ion Ianole. Ion Ianole scrie o poezie interesantă tocmai prin excesul de încifrare, încercând să reîmpace discursul liric actual cu mesajele pitagoreice sau delphice.

Dan ELIAS. Poet, eseist. Volume de poezie: **Umbrăria**, Editura „Pandora”, 1994; **Erotica**, Editura „Pandora”, 1995; **Arta singurătății**, Editura HELIS, 2006. Prezentat și susținut cu convingere de către Daniela Crăsnaru. După umila mea părere, Dan Elias este un mare poet român contemporan și un eseist de profunzime.

Anghel MACEDON PIȘCU. Nepotul favorit al Prea Cuvosului Arhi-mandrit Arsenie Papacioc. Volumele de versuri **Bobote** (Editura „Anteu”, 1999) și **Ingerințe** (Editura HELIS, 2006), deo consistentă remarcabilă, dezvăluie un poet complex, obsedat de mesaj și de formă până aproape de manierism.

Ioan VLASIA. Poet, critic, eseist. Volume: **Răul Doamnei** 1980; **Ode pentru cei învinși**, Editura „Star Tipp” Slobozia; **Poeme întârziate; Poeme vechi; Zorile de seară**, toate apărute la Editura „Heron” Slobozia, 2001. Cu o sensibilitate de melc, Ioan Vlasia a așteptat ani de zile până s-a hotărât să iasă în public cu texte sale. A fost un pas important, care ne-a adus în față un poet adevărat, cu o voce clară și personală.

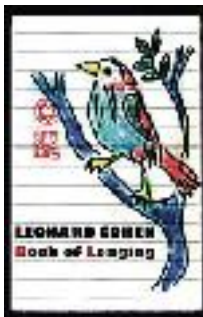
Aurel SEFCIUC. A publicat două volume de versuri: **Casa apelor**, Slobozia, 1995; **După chipul și asemănarea mea**, Editura „Star Tipp”, 1998. Inteligență și bonomia lui Aurel Seftiuc, prieten de taină al lui Mircea Dinescu, fac bine de câte ori îl ai în preajmă sau îi citești versurile.

Gheorghe DOBRE. Poet, prozator, ziarist, editor, critic. Fondator și conducător al Asociației Culturale HELIS Slobozia, redactor șef al revistei și editurii HELIS. Volume de versuri: **Cântece și semne** (volum colectiv scos de membrii cenaclului „Dor fără sațiu” din Urziceni), 1982; **Hyperouranos topos**, 1998; **Despre singurătate ca esență a materiei**, 1999; **Dragon cu lotuși în gură**, 2000; **Ghilțina realității**, 2001, toate apărute la Editura „Star Tipp”; **Exerciții de libertate** (antologie), Editura „HELIS”, 2005.

La sfârșitul anului 2006, la Editura HELIS a apărut o carte care va zguduia cultura română și o va reazeza pe alt făgaș: **Vasile Alecsandri și cazul Miorița – o anchetă literară**, scrisă de **Alexandru BULANDRA**. După o documentare care l-a costat ani mulți din viață, cu o infinită delicatețe, dar necruțător în demonstrație, Alexandru Bulandra face dovada că **Miorița** este o creație cultă, semnată Vasile Alecsandri. Geniul popoului român rămâne intact, poate chiar mai de respectat și de cercetat de acum încolo, dar **Miorița** este opera boierului Alecsandri, nu a ciobanului din vărf de munte. Reiese că, în secolul XIX, avem două mari creații culte, **Lucafaurul** și **Miorița**. Consecința: avem doi poeți naționali, nu unul. Ceea ce face să fim mult mai bogăți. Cărți și cariere, construite pe nimic, se vor prăbuși. De aceea, **Vasile Alecsandri și cazul Miorița – o anchetă literară** va pătrunde greu în circuitul național și va fi digerată și mai greu, atât de către specialiști, cât și de către omul obișnuit. Dar ea există și nu mai poate fi ocolită.

(continuare în pag. 6)

text apărut în „Lucafaurul Românească”, revistă on-line de literatură și cultură românească
- serie nouă, ianuarie 2007
lucafaurul.wordpress.com

*E-atât de distractiv
Să crezi în Dumnezeu
Ar trebui să-ncearci odată
Fă-o acum
Și află dacă Dumnezeu
E de acord
Sau nu
Ca tu să crezi în El*

Moș Crăciun mi-a adus mul te bucurii și cadouri. El mai frumos cadou pe care l-am primit a fost **Cartea de anul luid** Leonard Cohen. Citește această carte și mă gândesc ce puțină este vremea noastră de a ști câtă poezie ne dă Dumnezeu prin ce i leși și dăruiri cu har. Cohen este un om căruia Dumnezeu i-a umplut mâna cu multe daruri. Este poet, este muzician, este artist plastic, un excelent ilustrator de carte, chiar al propriei cărți, în care vom găsi nu numai jocul transfigurat al unei coplesitoare bogății de idei poetice dar și al imaginilor din realitate văzute de un mare artist.

Scriu acum doar o alergare printre rândurile unei cărți la prima lectură. Ar trebui să nu mă mulțumesc, să stau și să migălesc o transcriere a fiecărei poezii, a fiecărei sintagme, nu numai originale ca spunere poetică, ci mai ales turburătoare ca transfigurare a unui om care nu poate pleca dincolo fără să ne lase un adevărat manifest despre complexitatea lumii în care a trăit. Lume în care nimic nu trece zadarnic prin fața poetului.

Nu îmi voi fixa vreun plan al comentariului. Cred că nici n-ar fi posibil.

Ordinea propusă de poet în cele 235 de pagini este chiar ordinea sau dezordinea unei lumi contradictorii în care trăim, simțim, iubim, urăm, credem sau cerem îndurare. Sperăm fiecare în felul nostru, dar el, marele poet, o face într-un fel aparte. Harul poetic îi permite o trecere în revistă a frumuseții lumii, oricât de tare o dezechilibrează omenirea, oricât de mult încercă unii să o deformeze. Încep să comentez, în ordine inversă, exact din punctul unde s-a deschis întâmplător cartea, către început.

De la pag. 55 am transcris **Distrație**, care mi s-a părut excelentă și pentru titlul comentariului meu.

La pag. 54 **Mâncarea e gustoasă** este un excelent poem de Crăciun. Poetul apreciază gustul mâncării, care este momentul gastronomic al clipei, dar preferă să nu mănânce:

*Să atingi o tânăra frumoasă
Ca ingeni
Este o mare cinste în această
Vala Plângeri.*

Dar nici acest lucru nu devine fapt. E doar o idee care-i trece prin minte. "Finalmente meditația liniștește", adaugă poetul într-o zi festivă a creștinătății:

*O inimă înfierbântată
Sau baremi astfel ne asigură reclama
Pe mine unul mă face să mă urc
Pe pereții bârfeți și ai lipsei de aer*

*Nu vreau să fiu prieten ni mănu
Nu am atâta timp la dispoziție
Postesc*

*Postesc în taină
Subțindu-mi chipul pentru
ca Dumnezeu să poată
să mă iubească iarăși ca pe vremea
când nu-mi păsa deloc*

de astfel de chestiuni. (**Mâncarea e gustoasă**)
Ce minunată mărturisire în public, într-o carte la care a lucrat 20 de ani. Poetul ar dori să iubească pe oricine, pe fiecare dintre noi și mărturisește în fiorat că n-ar avea timp. La să această uriașă între prindere și cel ui

Distrație de Crăciun

care are și timp, e nemuritor, are și spațiu, e veșnic și are și dimensiune uni-versală, e infinit.

Poezia **Dulce timp** de la pag. 53 este o ilustrare strălucită a sentimentului iubirii de către un om care se îndreaptă către "prea târziu":

*Ce dulce este senzația timpului atunci
când este prea târziu*

*și nu mai este cazul să urmezi
unduitoarele ei șolduri*

*până la capătul imaginației tale
muribunde (dulce timp).*

Ilustrația este imaginea difuză de după o perdea, o femeie ca într-un hamac legând în întregul trup, am zice cu șolduri cu tot în pete de culoare, linii verticale care preferă chipul celui menit să privească și să iubească prin amintiri și imaginație muribundă. Ce frație de nedespărțit a două arte cu mijloace atât de diferite și cu mesaj atât de asemănător!

Luna, pag. 52, începe cu un vers banal, ca într-o compunere a unui copil din primele clase:

*Afară este lună.
Am revăzut obiectul cel măreț
lipsit de complicații, chiar acum,
când am ieșit să-mi fac nevoile afară.
Se cuvenea să-l fi privit mai îndelung.
Îndrăgostit de lună "Nu sunt însă.
O văd în întregime dintr-o dată
și totul se încheie
și pentru ea și pentru mine.*

Un întreg discurs de afirmare a sentimentului iubirii semnificat prin apostroful de deasupra cuvântului Nu, negarea a îndrăgostirii de lună este cheia ideatică a unui discurs compus din cinci sintagme poetice. Semnele de început ale fiecăreia sunt majusculile și punctul care încheie un enunț.

Discursul poetic nu se încheie aici. El se continuă cu două ilustrate de Crăciun, de dimensiuni diferite. În prima - pe fond negru, este chipul poetului decupat dintr-o fotografie astfel încât ochiul ca organ al percepției imaginii vizuale din poezie să poată fi așezat chiar în centrul fotografiei. În același desen, jos, imaginea unei flori construită perfect geometric, cu cinci petale, o îmblânzire după forma lunii a celebrei stele a lui David din cultura ebraică, cu semnul crucii ca pistil al florei cu patru stamine, două puncte sus, jos cruce

Marea Britanie: Marșul din Londra expune practica de recoltare de organe de la practicanții Falun Gong în viață :

Sâmbătă, 26 august, practicanții Falun Gong din Marea Britanie au ținut un marș în centrul Londrei, permițând oamenilor să afle despre Falun Gong și despre persecuția care se desfășoară împotriva acestei practici în ultimii șapte ani.

Marșul a început de la Ambasada Chineză, unde practicanții Falun Gong au protestat 24 de ore pe zi, șapte zile pe săptămână în continuu în ultimii patru ani. Marșul s-a mutat jos pe strada Regent și s-a terminat în Chinatown. Un megafon a fost utilizat pentru spunea oamenilor care este motivul acestui marș și pentru a cere oprirea persecuției în care Partidul Comunist Chinez (PCC) abuzează de drepturile umane ale practicanților Falun Gong.

Întrebarea 2. De ce te urci pe Naltul Scaun și ții un discurs incomprehensibil despre Originea Tuturor Lucrurilor, asezonat cu observații primitive asupra contractului dintre bărbați și femei, în timp ce eu stau pe podea-n poziția Lotus (ce nu-i făcută pentru nord-americanii), proiectând grilele strălucitoarelor așezări moderne unde, departe de autoritatea ta, democrația și idila pot să dea-n floare?

Sutra rostită de pe **Înaltul Scaun** - Despre cânta - Iluminarea spontană - Transmisia de la minte la minte în India.

și pătrat rombic dreapta-s-tânga și raze difuzate într-un cerc perfect. Cât timp va fi consumat poetul-pictor al propriului suflet să ne lase o asemenea celebră ilustrare în care sunt cuprinse atâtea simboluri!

A doua ilustrată este o excelentă transfigurare a ceea ce este reprezentativ pentru pământ și satelitul său natural. Luna este înfățișată ca un glob strălucitor din pomul de Crăciun, pe un fond negru ce se diluează în partea a doua a imaginii până la albul ce reprezintă lumina cea de toate zilele. Sub lună, în plan oblic, o ramură poate fi chiar una de măsline cu simbolistici ca ei dar și cu semnificația de pământ al vieții și al oamenilor. Lună a lui Dumnezeu, dată nouă s-o privim și să devenim poezi, să scriem poezii, scriind să fim aproape de cel care ne-a dăruit-o în pomul vieții "de la tinerete până la bătrânețe".

Este prima oară când întâlnesc într-o carte de poezie și reflecții, transfigurări filozofice de mare finețe și subtilitate, o poezie în proză a transfigurării atâtor dileme, între bari, răspunsuri fugare, retorică imaginată în cele mai surprinzătoare tonuri ale unui mare artist, un filosof al perioadei istorice din cea mai acută criză a filosofiei.

Găsim în carte aceste panseuri în proză pe care le citim cu uimire.

Va trebui să stăm îndelung să citim, să răscolim dicționare, să alergăm prin biblioteca proprie, din ce în ce mai mică, pentru a găsi a tătea semnificații ce se desprind din această carte. Ori cum, am căpatat ceva experiență stând câteva luni la masa de scris cu **Exercițiile de libertate** ale lui Gheorghe Dobre. Avem și noi poezii mari, nu doar cei de peste ocean. A avut grijă Cel de Sus. Asemănat poezia, bunătat ea, răutatea, indiferența, violența, viciile omeniești în proporții cvasi-gale pe toată suprafața pământului...

În esul **Întrebări timpurii** sunt propuse șase întrebări:

Mănăstirile de maici radioase îi studiază producțiile, în timp ce poetul își bea ceaiul Mișcare Lină. De ce? Pentru că așa este intitulată celebra mișcare de protest din China, și nu numai, împotriva unui regim comunist dictatorial.

Predicile ce lui de-al șaselea patriarh al Zenului chinez sunt păstrate în cartea intitulată Sutra rostită de pe **Înaltul scaun** despre «Nestematele Legii»

Întrebarea 3. De ce pretinzi că pocițești de somn când, pentru a te face părtaș culturii noastre, îți derulez scumpe casete sexy și, apoi, când ele se sfârșesc, de ce afirmi: "Studiul iubirii umane este interesant, dar nu-ntr-atâta de interesant" ?

Ce turburătoare întrebări ale poetului, căruia se pare că nu-i scapă nimic din marea nebunie care a cuprins omenirea de la un capăt la altul. Suntem în epoca transmiterii informației libere cât cuprinde timpul unei ore, ale unei zile, al unei vieți. Unde să a lergăm spre a ne pui de atâtea informație ?

Întrebarea 4. De ce nu poate Marele Vehicul, rostogolindu-se atât de vesel prin straniile străzi din Kyoto, să se cațere pe pantele sinuoase ale muntelui nostru Baldy ? Și, dacă nu poate, ne e, oare, de folos ?

Literal «marele vehicul». Una din cele două mari ramuri ale budismului, se autodefineste «marele vehicul spiritual», deoa rece ea descide calea.

(continuare în pagina 6)

Aurel Anghel
29/12/2006 Buzău

Marea Britanie: Marșul din Londra expune practica de recoltare de organe de la practicanții Falun Gong în viață :

(Urmare din pagina 5)

Întrebare a 5. De ce se-nchină dinaintea-ți stânjeneii, de ce cad conuri primejioase de pin de sus, de foarte sus, pe neacope rite, capele noastre rase ?

Preotii erau imediat recunoscuți după **capetele rase**, simbol al purității în timp ce țărani și servitorii erau obligați să poarte părul foarte scurt. ...

Călugării de la Shasta poartă tradiționala îmbrăcăminte neagră și au **capetele rase**; ei au în permanență lucruri clare de făcut.

Întrebare a V-a mi se pare a fi un poem în sine. Ce pură personificare a sensurilor ? Ce gesturi fac în vorbirea poetică stânjeii,

la în imaginea reală a stânjeneilor Crocus, cei care se înclină în fața unui mare poet. Ce bucurie !

Imaginea a aceasta îmi răscolește a minții dragi. Ne întorceam de la cabana Cুমাতুরa din Piatra Craiului prin cea mai frumoasă cale de coborâre, prin Valea crăpăturii. Ne-am întors pe toate posibilitățile de deplasare, dar mai ales pe fund. Aveam deja crăpături vizibile în spate. Dar ce mai conta. Am ajuns cu bine pe un păturoasă de deasupra localității în Zărnești. Cărarea trecea printr-un adevărat spectacol floral, asemănător imaginii care m-a sedus și translatat în urmă cu douăzeci de ani.

Ultima întrebare dela pag. 51 de ce ne ceri să mai vorbim și, pe urmă, să vorbim tu în locul nostru ?

Răspunsul este un poem pe care-l propun în întregime cititorilor, cu scopul neascuns de a-i trimite la librărie sau bibliotecă să ia cartea lui Cohen și să citească, spre a se convinge câtă poezie se poate concentra în 235 de pagini.

Toate acestea pentru că un clopoțel m-a chemat latine-n încăpere, pentru că sunt fără griji, în onoarea companiei tale, pentru că vibrez în miresma unei indicibile ospitalități, pentru că mi-am uitat toate întrebările și mă auzărl pe mine însumi pe podea, făcându-mă nevăzut într-ale tale.

MT, Baldy, 1998.

Rămân indicibil, "mă auzărl pe podea", mă ridic să mulțumesc arhitectului Aurelian Mareș care mi-a dăruit cartea, și excelenților traducători Șerban Foață (unul din cei mai mari poeți români contemporani) și Cristina Chevereșan, cu o excelență prefațată de Mircea Mihaieș.

Să fie acest e se u începutul altei cărți ? Doamne ajută, sau ferește-mă Doamne de așa ceva ?

- Azi noapte, prietene, am trăit cel mai urât coșmar din viața mea. Urât e puțin spus : a fost ca o tortură rafinată și repetată.

- Și vrei să mi-l povestești ?

- Dacă suporti, aș încerca, dar și acum mă înfir la gândul de a re-trăi acea experiență nocturnă.

- Păi, să încercăm.

- Mulțumesc... Nici nu știu cum să încep... Era dimineață și pe la șase soneria puternică a unui ceas deșteptător m-a trezit brutal din somn. Am rămas foarte nedumerit, deoarece nu mai aveam ce as deșteptător de mulți ani, serviciul acesta preluându-l, firesc, telefonul mobil. Bineînțeles că nu m-am ridicat din pat, considerând că fiu-meu mi-a aranjat o farsă dar, căutând telecomanda televizorului meu nou cu patruzeci de programe prin cablu, nu am găsit-o. Și nici televizorul...

- Nevastă-mea s-a smuls prima din căldura patului și m-a întrebat cât se poate de firesc :

- Bei cafeaua acasă sau la serviciu ?

- Ce servicii la m replicat nedumerit. Astăzi plec la Cluj cu afaceri.

- Ești nebul ?! Atât îi trebuie șefului, încă o absență nemotivată ca să-ți ia douăzeci la sută din salariu.

- Eu nebul ? Apropo, unde-i televizorul nostru cu plasmă ?

Soția m-a privit ciudat, gândindu-se că iar făc glume nedigerabile. Dar mie nu-mi ardea de glume. Am fugit la fereastră și ce mi-a fost dat să văd mai că mi-a provocat un mic atac de cord : nu priveam lumea de la etajul vilei mele cochete, ci de la nivelul patului al unui bloc anost. În parcarea blocului doar câteva dații amarate, roase de cancerul ruginei, așteptau timpuri mai bune și benzină pentru ipotețice călătorii. M-am retras tulburat în căldura plăcută a patului, hotărât să dorm până la trezirea completă din coșmar.

- Ți-am spus că întărzii ! Îmbracă-te repede, între timp îți pregătesc ceva la pachet.

Bineînțeles, insistența soției m-a ridicat în picioare, dar habar nu aveam unde trebuie să merg. Să-mi întreb direct nevasta era prea de tot, așa că o lua pe ocolite :

- Mergi și tu la serviciu ?

- Bineînțeles ! Să ne grăbim, că pleacă autobuzul.

Am ajuns în stație tocmai când seose a mașina, o rabla jupuită pe care o simțea apropiindu-se după norul de fum de gajat cu larghețe în atmosferă. Ne-am înghețat,

F.M. CIOCEA

COȘMARUL

împreună cu alte zece persoane în acest mijloc de locomotivă și tortură și după vreopatrizeci de minute de supliciu ne-a debarcat pe toți la poarta unei fabrici.

- Ești foarte distrat astăzi, m-a apostrofat nevastă-mea. Noi trebuie să mergem la atelierul din stânga, nu în hala principală.

Atelierul, un fel de camera groazei îmbăcsit de fum de la aparatele de sudură și unde se comunica mai mult prin semne datorită zgomotului infernal.

Personal, habar nu aveam ce să fac în acest haos generalizat, când o sonerie gravă, activată în acel moment, a întrerupt caprin farmec tot vacarmul.

- La ședință, tovarăși ! a urlat o voce prin megafon.

- Ce ședință ? întrebai timid o femeie în salopetă.

- De sindicat, parcă n-ai ști !

Am tăcut și m-am lăsat dus de râul halatelor și salopetelor albastre spre sala de festivități. ...

În sală, jumătate din oameni stăteau în bănci, iar cealaltă jumătate, printre care mă numărăm și eu, bătea stepul pe loc în picioare. Era așa de cald încât după introducerea cu osanale pentru partid și conducător, care a durat o oră și jumătate, curgea apa de pe noi ca la saună. Când s-a terminat al doilea punct de pe ordinea de zi n-am mai știut nimic, deoa rece am leșinat eroic.

Eram întins pe pat când mi-am revenit, dar nu am deschis ochii : mi-era frică. Simțeam sub pleoape mii de ace luminoase, iar spatele îmi amorțise dure ros.

- Toată noaptea te-ai fofit și ai gemut, răsuna imaterial glasul neveste-mi.

Încep, cu teamă, deschisei ochiul stâng, care se rotunji fericit la panorama frumosului meu televizor cu plasmă. Am țâșnit de sculț spre balcon și deschizând și ochiul drept am admirat lângă vilă bijuteria de automobil, care mă aștepta ...

- Ți-ai pierdut mințile ?! mă apostrofa consoarta.

- Dacă-ai ști unde am fost...

- Unde ?

- În...ăd !

AER PROASPĂT DIN CÂMPIE

(urmare din pag. 4)

Încet, dar sigur, pătrunde și romanul lui **Titi DAMIAN, Fagul**, apărut în 2005. S-ar părea că este prin m lucrare literară valoroasă care are ca subiect **adevărata colectivizare**. Ori cât de mari ar fi operele și oncât de valoroși și rebeli ar fi fost autorii care au atacat această temă până în 1989 (care nu este, nu trebuie a fie depășită, cum cred unii), pe dedesubt, frânele sistemului au acționat insidios și au deformat o rană dureroasă din istoria popoului român. Nu înaintez în di scuție, dar ea trebuie făcută, sine ira et studio. De altfel, zisa lui Tacit trebuie folosită în foarte multe discuții care trebuie să înceapă de acum încolo în societatea românească, altfel nu ajungem nicăieri.

Nu pot să-l uit pe eminentul profesor **Ioan MAN**, care a scos în 2005, la Editura HELIS, o monumentală **Monografie a comunei Ion Roată-Ialomița**. Când combină dragostea de oameni cu științifice, poți obține o capodoperă, chiar dacă scrii despre o comunitate cu câteva mii de suflete, aruncată în mijlocul Bărăganului. Este o carte care conține o imensitate de informații, așezate după toate regulile științifice, dar ea se citește cu o plăcere extraordinară, pentru că cercetătorul este dublat de un scriitor care și iubeste consătenii. Ea aici și literatură și știință, la fel ca la Alexandru Bulandra.

Sunt convins că am nedreptățit pe mulți „conjudefeni”, fie piezându-i pe drum, fie spurând prea puțin despre ei. Trebuie să numesc alți câțiva autori de cărți, trăitori în Ialomița, la fel de valoroși ca și cei prezentați mai sus : **Costel BUNOAICA**, un poet excepțional, foarte puțin cunoscut pentru că timiditatea lui excesivă îi este cel mai mare dușman, chiar dacă are trei cărți solide (**Dreptul la singurătate; Coridorul de ceață și uciderea sinelui, demoni sau zei**) ; **Adria BĂNESCU** a scos în 2002 un volum de sonete și balade (**Inorogul verde**, Editura „Orion”), prefațat de poetul Radu Cămechi, care ne-a dezvăluit un poet surprinzător de matur și de profund ; **F.M. CIOCEA**, fost marinăr de cursă lungă, își folosește experiența cu inteligență și talent în volumele de versuri **nemaipomenitele isprăvi ale lui florin ciocea la capul bunei speranțe** (Editura „Pod peste suflete”, 2002) și **În rai, prietene, totul este perfect !** (Editura „HELIS”, 2007) ; **Grigore SPERMEZAN**, cu ale sale **Introducere în gândirea unor mari filosofi**

(Editura Didactică și Pedagogică, 2003), **Economie. Ghid pentru elevi și profesori** (Editura „Risoprint” Cluj, 2002, coautor) și **America la ea acasă** (2005) ; **Dorina ENE**, cu interesantul său

roman istoric **Umbră Romei** (2006) ; ziaristii **Enciu BOBĂRNICHE** (**Eiffel de carton**, Editura „Arnina”, 2002) și **Ion ALECU** (**care-va-să-zică**, Slobozia, 2006) ; neobositul **Ștefan GRIGORESCU** (**Așezări și monumente ialomițene**, Editura HELIS, 2006, o excepțională carte-document) ; **Marcel FOTACHE**, poet și critic sensibil, coautor de compendii, dar și autor al „anti-manualului” **O istorie a literaturii române**, Editura „Adonis” București, 2003.

Toți acești autori sunt fie fondatori ai Asociației Culturale HELIS, fie colaboratori ai revistei cu același nume, fie și una și cealaltă. Nu am cum să-i uit pe **Răzvan CIUCĂ**, directorul Muzeului Agriculturii din România, și pe arheologul **Florin VLAD**, directorul Muzeului Județean Ialomița, adevărate „motoare” culturale de nivel național, și ei membri ai asociației.

De altfel, asociația cu pricina (înființată în mai, 2003) și-a propus ca scop principal afirmarea identității culturale a zonei în care ființează, cu ajutorul oamenilor de aici, dar și al celor plecați de pe aceste meleaguri și care n-au uitat de unde au plecat. Acest lucru nu înseamnă blocarea în local, dimpotrivă. „Mașinăria”, surprinzător, chiar funcționează. Atunci când întâlnești texte semnate de numele de mai sus, rupeți-vă puțin timp și citiți-le, pentru că nu veți avea ce regreta.

O POEZIE INEDITĂ DE EMINESCU

Volumul de amintiri despre Eminescu, pe care îl publică d. Teodor V. Stefanelli, membru al Academiei române, va fi primit cu deosebită satisfacție de către toți aceia pe care îi interesează în deaproape viața marelui nostru poet.

D. Stefanelli nu are scopuri comerciale și nu intenționează să facă "senzație" cu descoperirile sale, pentru galerie. D- sa evocă figura lui EMINESCU, anii săi de tinerețe și de studii, cu pietate și cu dragoste ce apare din însăși expunerea sa nesilită, așa după cum se cuvine s'o facă un prieten despre prietenul lui, când nu mai este.

Cercetătorii vieții lui Eminescu, vor găsi date sigure și un material interesant asupra vieții și a omului. Căci Eminescu desminte legenda ce i se crease și după care trece și azi în ochii multora drept un boem care la anumite ceasuri târzii de noapte își scria poeziile sale.

Vulgul vrea ca de omul de talent să fie neapărat legate și patimi, singurele care te apropie de el și Eminescu a scris aceasta cu amărăciune.

Dar despre naționalismul lui Eminescu, despre sentimentele sale patriotice, despre iubirea adâncă ce o avea pentru neamul românesc, despre idealul pe care l-a urmărit toată viața lui frământată, despre toate acestea, nu mai puțini știu, numai aceia cari au știut să-i cerceteze vasta sa opera, în care zac cele mai mari adevăruri pe cari le putea arunca un poet nației sale.

Există în volumul acesta și o poezie pe care Eminescu a cetit-o la prima sărbătoare a Românismlui, la Putna lângă momântul lui Ștefan cel Mare. D. Stefanelli nu știe cine a scris acea poezie.

Judecând după ideile, după sentimentele ce le exprimă, înclinăm a crede că acele versuri aparțin lui Eminescu. Și credem aceasta, cu atât mai mult după ce am comparat această poezie cu Postumele lui Eminescu și Lumina de lună (ed. Scurtu, vezi editura "Minerva" pentru amândouă) unde găsim versuri din prima epocă a lui Eminescu.

În orice caz, literații vor avea să decidă. Ne facem datori a punând în discuție această poezie, care până azi nu-și are încă autorul ei atitrat.

V.Savel

LA MORMÂNTUL LUI ȘTEFAN CEL MARE

1. Și strunile plesnite și harpa desfăcută
În salcia pletoasă, de care atârna
L'a Isterului râpe, acuma este mută,
Și cântul ei de aur nu pot a-l deștepta.

2. Ce vânt trăgând s'aude sub crengile plecate
Spre unda cristalină ce fuge șopotind,
Și umbrele din apă tot rânduiri înecate
Se par că lasă'n urmă o voce suspinând ?

3. Durere!... și-i profundă când Români a plânga
Cu fruntea 'nfășurată de doliu la mormânt:
Durere-i pretutindeni, durerea se resfrânge
În valea si Carpatul ce-i românesc pământ.

4. Ca valurile mării ce'n sânu-i se frământă
Și spre un țarm sau stâncă se mpinga se opri;
Așa durerea sparge o țară și s'avântă
Colo spre mânăstire la Putna a lovi.

5. De printre munți, câmpie, din unghiuri depărtate
Din târguri municipii, cătune, un popor
De-acelaș curat sânge, se scoală să ia parte
La zi de sărbătoare, la rugăciune'n cor.

6. Cu a națiunii cruce, de secolii ferecată,
Ca pelerin pășește la noua Golgotă,
Unde eroul zace și țărna-i fu uitată,
Tăcere!... este ora acum a ne ruga.

7. Mărire ție Doamne ! O Iehova mărire !
Ce verși la noi durerea ca balsamul ceresc
Să curăți moliiciunea, nedemna moștenire,
La pragul casei tale, palat dumnezeesc.

8. Virtutea românească, virtutea strălucită
De patrie și lege, aici în sanctuar
Se știe 'n mormântată. O dalbă zi-...
Poporul stă-n genunches s'o 'nvețe..

9. Și imn de rugăciune sub bolțile bătrâne
Vibrează cu putere, și fu mul majestuos
De smirna, de tămâie din vasele divine
Se urcă către timplă în nour luminos.

10. Stă sus martirul lumii ce-i Dumnezeu pu tințe,
Iar jos, l'alui picioare mormântul umilit
Al omului, în care un snop de oseminte
E-o mână de cenuse, odor neprețuit.

11. Din astă catacombă și mucedă și rece,
Din ist sicriu de gheață de noapte 'nfășurat
Cu giulgiul nepăsării, un fulger iaca trece
Și de-a virtuții raze tot templu-i decorat.

12. În niambul ce'ncunună mormântul se zărește;
Lipnițul, Grumăzeștii și Balta și Ciceu,
Dumbrava roșă, Baia și cum îngălbinește
Făloasa semilună la Rahova de greu

13. Dar pîntre fum și lupte în cercul de lumină
Se văd cerești casteluri de-alui Hristos tării,
Și între ele-i Putna în care-adânc se'nchină
Lui Ștefan Vođă astăzi ai României fii.

14. Aice e fântâna cea plină de mărire,
De sfânta pietate, de-al patriei amor;
Aice-i eroismul ce trăsnet de'ngrozire.
Fu dușmanilor țării sfărâmând trufia lor.

15. O mamele române ! aduceți-v' aminte
Că dintre voi fu una; Elena, ce ne-a dat
A patriei mărire ! Și când lipiți fierbinte
La sânul vostru pruncul, îi dați un sărutat,

16. Un sărutat de mamă, extas de bucurie
Ce numai sus în ceruri se poate repeta,
În numele lui Ștefan ii dați să reinvie,
Și duceți pruncul vostru la Putna l'închina.

17. Ear tu junime verde, la isvor de vieață
Cu unde de virtute ce-i al măriri loc;
Învăță-a iubi țara, a o iubi învăță
Și'n el inima, suflet călește-ți ca'ntr'un foc..

18. Așa junime scumpă, frumoasă auroră
A patriei române ! Al vostru viitor,
Și al națiunei soare, din a virtuții horă
Se naște, vă surăde, vă cată cu amor.

19. În leagănul de moarte vederea nu pătrunde
Că-i noaptea fără ziuă, că-i soarele apus;
Dar spiritul sondază și'n mușchiul lui, fecunde
Seminți de lauri zice; că Ștefan v-au depus.

20. Din turnul mânăstirii cu fruntea 'ncărunțită
De patru secolii cântă un glas armonios.
Și-alui vibrare dulce de-aramă curățită
Prin flăcări întreite, e imn religios.

21. E-a clopotul Buga suspin și lamentare
Ce-a munților ecouri de freamăt le-au umplut.
Ah ! Cântă la mormântul ce astăzi e-n serbare
Ca glasu-ți pentru lume și cer este făcut.

22. Te leagănă pe vânturi, și-a ta melancolie
Misterioasa limbă în inimă lovind,
Fă lacrimi să curgă, colo fă'n vecinicie
Eroul să tresalte, al tău glas auzind

23. Și strunile plesnite, și harpa desfăcută
În salcia pletoasă, de care atârna,
L'a Isterului râpe, acuma este mută
Și cântul ei de aur nu pot a-l deștepta.

24. O munți și văi profunde oh ! dați-mi pentru'n nume,
Sublima voastră voce, că-i trist sufletul meu.
Dar bardul nu, nu cântă... el plânge și-apoi spune;
O Ștefan ! Tu ești mare și la mormântul tău !

Text preluat din ziarul ROMÂNUL
Anul IV, Nr. 26, 2 / 5 Februarie 1914, p.5-6.
Ziarul ROMÂNUL / 1914 (ian.-aug.)
apartine colecției de bază a Bibliotecii
Județene "ȘTEFAN BĂNULESCU"
la Iomița.

Bibliotecar,
Malinescu Georgeta

Răscoala din 1907 în documente de arhivă ialomițene

Moto:

„Că țărânimia noastră este cea din urmă dintre țărânimile din Europa, supt toate raporturile, în această privință nu poate să existe îndoială; în nici una din țările Europei, nici chiar în Turcia, nici o țară nime nu a rămas în apoi ca țărânimia din regatul român.”

NICOLAE IORGA (12 iunie 1907)

Despre Răscoala din 1907 s-a scris mult. Totuși, având în vedere că în acest an se împlinesc 100 de ani de la acest fenomen social, Direcția Județeană Ialomița a Arhivelor Naționale dorește să facă cunoscute o serie de documente privind desfășurarea răscoalei în județul Ialomița.

Cum numărul de documente de care dispunem este extrem de redus, s-a recurs și la unele publicații din bibliotecă de caracter istoric a direcției noastre, publicații ce suferesc lipsa acută de informări în această problemă.

Marea răscoală țărănească de la 1907 a izbucnit din cauza contradicțiilor dintre moșieri, arendași și țărani, dar lupta maselor țărănești s-a îndreptat și împotriva normelor și instituțiilor care le consacrau.

Revendicările țărănimii urmăreau o schimbare a acestui înveliș juridic și o nouă reglementare, care însă nu era posibilă, datorită Constituției și politicii cercurilor conducătoare.

Cadrul legislativ care reglementa raporturile agrare avea la bază *Legea pentru tocmeala agricolă și pentru executarea lor* din 18 martie 1866 prin care se oficializa folosirea aparatului de stat în organizarea și desfășurarea campaniei agricole. Ulterior, aceasta a fost completată cu noi reglementări în anii 1872, 1882 și 1893, obligațiile țărănimii fiind într-o continuă creștere.²

Starea țăranilor, „tocmiții” a devenit tot mai grea și datorită a două noi împrejurări care au permis moșierilor și arendașilor să impună condiții tot mai grele țăranilor.

În primul rând, a fost creșterea numărului populației țărănești după 1864, ceea ce a făcut să crească și numărul țăranilor care solicitau pământ în arenda de la moșieri. Între solicitanții se numărau și țărani cu pământ, chiar și cei împroprietăriți la 1864, deoarece loturile țărănești începuseră să se fărâmițeze prin moștenire.

În al doilea rând, a fost nevoia de izlazuri, resimțită tot mai acut de către țărani. Legea rurală din 1864 nu s-a ocupat de izlazuri, iar porțiunile de izlaz primite de țărani în cadrul împroprietării au fost transformate în câmpuri de cultură. Izlazul era însă deosebit de necesar pentru întreținerea vitelor folosite atât în agricultură, cât și în alimentarea familiilor țărănești. Nădejdea țăranilor era să obțină izlaz de la moșieri, dar aceștia îl dădeau numai în schimbul acceptării unor clauze împovărătoare în tocmelele agricole, stipulând mai ales plată prin muncă pentru folosirea izlazurilor.

În aceste noi împrejurări, marii moșieri și arendașii nu mai aveau nevoie de dispoziții legale care să impună țăranilor un anumit regim contractual, deoarece ei erau siliți, pentru rațiuni economice, să accepte un astfel de regim chiar împotriva dispozițiilor legale care i-ar apăra, așa cum erau unele dispoziții introduse prin legile din 1882 și 1893.³

Chiar de la început, prin *Legea din 18 martie 1866*, și apoi prin celelalte legi amintite, se stipula faptul că învoiala țăranilor pentru lucrarea moșiei se făcea în formă scrisă și se transcria în registre speciale ținute la primăria comunei. Prin această contractul devenea autentic, solemn, cu dispoziții de ordine publică, cu toate consecințele juridice.

Consecința cea mai importantă era că învoiala devenea executorie din momentul transcrierii, obligatorie de îndată pentru țărani, fără a mai fi nevoie de vre o hotărâre judecătorească spre a preciza obligațiile ce le reveneau. Totodată deveneau executorii și listele de vărsăminte ale datorniilor țăranilor către moșieri și arendași, întocmite de aceștia pe baza registrelor proprii.

Pretențiile moșierilor și arendașilor împotriva țăranilor învoii, izvorâte din contractele transcrise, nu urmau calea dreptului comun în fața instanțelor judecătorești, ci calea administrativă, în fața autorității comunale locale. Acestea asigurau o executare foarte promptă, dată fiind obediința primarilor în raporturile lor cu marii proprietari și arendași.

În schimb, atunci când țărani aveau să se plângă împotriva acestora pentru neîndeplinirea obligațiilor ce și

le-au asumat prin aceleași contracte transcrise, ei trebuiau să se adreseze instanțelor judecătorești de drept comun, cu tot cortegiul de cheltuieli, deplasări, formalități și greutăți de probă.⁴

Aceste greutăți de probă se datorau, în principal, lipsei unui material documentar probatoriu din partea țăranilor care să fie înfățișat judecătorilor ca o contra pondere față de registrele proprii ținute de moșieri și arendași. Se poate spune că, ținând cont de această situație, afirmația „ai carte, ai parte” își găsește deplina sa relevanță!

Mișcările țărănești din țară au determinat atât guvernul conservator, dar mai ales pe cel liberal, să acorde o atenție deosebită județului Ialomița fiind încă vii amintirile lăsate de amplitudinea răscoalei țărănimii din anul 1888 în această zonă.

Făcând parte din zona militară în care acționa Divizia V-a de sub comanda generalului Iarca, pentru Ialomița a fost destinat în scopul supravegherii și la nevoie a unei energice reprimări, Regimentul 23 cu sediul la Călărăși, reședința județului. Ulterior a mai fost afectat pentru întărire și regimentul 2 Ialomița. Plutoane și detașamente de infanterie, cavalerie și artilerie au fost împrăștiate prin toate satele județului, deplasându-se dintr-o parte în alta, la cererea și stricta dispoziție a prefectului, care așa cum preciza într-o telegramă din 13 martie 1907, către Ministerul de Interne „...sînt singurul în măsură de a cunoaște, cînd este trebuință”.

Îngrijorat de starea de stare de sursecitate ce domnea în rândul țărănimii ialomițene încă din primele zile ale declanșării răscoalelor din Muntenia, și de faptul că din zăre țăranii luau cunoștință de evenimentele din restul țării, - relateate cu lux de amănunte în presa centrală - printr-o telegramă din 10 martie 1907, prefectul județului Ialomița, cere cu insistență Ministerului de Interne de „a interzice trimiterea zărelor, deoarece grupuri de țărani staționează pe peronul gărilor de pe linia București - Constanța, așteptând cu impaciță să se a tenului pentru a li se procura *Universul*”⁶

Frământările și agitațiile în județul Ialomița sunt semnalate încă din primele zile în care răscoalele din Muntenia căpătaseră caracter violent. Așa de pildă, la 8 martie secretarul general al Ministerului de Interne ordona prefectului să ia măsuri ferme la ferma Drăgoiasca și regiunea Căzăneștilor:

„La ferma Drăgoiasca, trei ore depărtare de Slobozia semnalîndu-se o serioasă agitație a spiritelor, vă rugăm a lua urgent măsurile necesare de apărare, raportînd.”

Asemenea și pentru regiunea Căzăneștilor⁷

Conformându-se ordinului primit, prefectul județului A. Stoianescu raporta telegrafic:

„În regiunea căzăneștilor unde se găsește și ferma Drăgoiasca și întreg județul a fost și este liniște. Totuși conform ordinului D-voastră din 10 Martie a.c. s-a trimis un detașament de infanterie care va sta în permanență în localitate.”⁸

Încercări de devastare s-au semnalat la 9 martie și în comuna Ulmu, situată la hotarul județului Ilfov, deoarece Societatea „Patria” deținătoare a unei moși în acea comună, cerea cu insistență prefectului trimiterea „unui post de soldați spre a păzi conacul moșiei”⁹

În comuna Iazu, situată la punctul de contact cu județul Brăila, fiind temeri de tulburări contra arendașului Cavadia, Constantin Nicolaescu, secretar general al Ministerului de Interne în telegrama din 15 martie, adresată prefectului, menționa: „vă atragem în mod special atenția și vă rugăm a pune să se ia de urgență toate măsurile posibile de prevenire pentru preîntîmpinarea unei răscoale în acea comună”¹⁰

Noi ordine de la Ministrul de Interne adresate prefectului județului la 19 martie:

„Ni se semnalează eventuale amenințări la Miloșești (cătunele Nicolesți și Fikanca) și terog ca trupele din sector să supravegheze și aceste conace”¹¹

La 27 martie:

„Rog faceți a se trimite câte un detașament de 50 soldați la moșile Miloșești, Căzănești și Jilavele proprietatea d-lui G. Gr. Cantacuzino pentru apărarea curțiilor și întregii averi.”¹²

La 28 martie:

„Mi se semnalează că mișcări sunt iminente în cătunul Poenaru - Bordea și la Slobozia. Rog luați grabnice măsuri.”¹³

Grija față de bunurile sale îl determină pe G.Gr. Cantacuzino în data de 2 aprilie să solicite măsurii urgente prefectului pentru preîntîmpinarea răscoalei pe moșia sa:

„După rapoartele primite de la administratorii moșierilor din Ialomița, deși aveți rapoarte de liniște, această liniște este numai aparentă, neconvenindu-le primarilor să vă comunice realitatea lucrurilor. În comunele Ciocina și Cocora locuitorii sunt în mare fierbere și la primul semnal de răuvoitor ar fi în stare să se revolte și să distrugă totul și alte comune la sigur îi vor urma. Pentru liniștea loca și evitarea unei întinderi de răscoală în județ, care până acum a scăpat, vă rog luați urgente măsuri și dispuneți trimiterea de urgență la moșile mele Căzănești, Miloșești și Jilavele câte cel puțin 100 soldați străini de localitate pe care să putem conta în caz de revoltă”¹⁴

Aceiași G.Gr. Cantacuzino cere trimiterea de forțe armate puternice la Tândărei, în ziua cînd urma să aibă loc târgul săptămânal, considerînd probabil că forțele existente erau insuficiente pentru a face față unei așa aglomerații de țărani.¹⁵

Profitînd de prezența armatei la sate, proprietarii și arendași căutau să impună locuitorilor aceleași condiții la învoielile agricole și uneori chiar mai grele. Telegrama generalului Iarca din 22 martie către ministrul de Război, completează de cea a generalului Vartiad din 24 martie 1907, către prefectul de Ialomița evidențiază acest aspect: „unii proprietari și arendași...profită pentru-ași menține învoielile vechi, foarte neomenoase și chiar alungă pe țărani de pe moșie cînd nu primesc condițiile lor”, fapt care i-a făcut pe mulți țărani să fie indignați prevăzându-se „nemulțumiri cu caracter urt care pot turbura liniștea.”¹⁶

La 7 aprilie, prefectul raporta autorităților centrale că are mari dificultăți cu încheierea contractelor agricole:

„De mai multe zile mă ocup cu facerea învoielilor agricole, am mari dificultăți pe de o parte arendașii nu consimt la reduceri iar pe de alta locuitorii cer reduceri prea mari”¹⁷

În localitățile unde proprietarii au făcut unele reduceri, țărani au început să iasă la munca câmpului. Începînd cu data de 26 martie, prefectul raporta la București că în județul Ialomița liniștea a fost restabilită, încheierea contractelor continuînd.¹⁸

În ce privește identificarea instigatorilor, prefectul județului raporta la 13 aprilie 1907 Ministrului Cultelor și Instrucțiunii Publice:

„Conformîndu-ne cererii d-voastre de a fi puși în curent, de cite ori în cercetările ce se fac pentru descoperirea instigatorilor în tulburările țărănești, se găsește că au fost amestecați și preoți sau învățători, am onoare a raporta că în județul nostru, întotdeauna, am avut liniște completă și nicăieri nu s-a semnalat nici o revoltă sau tulburare țărănească.

În contra preoților și învățătorilor din acest județ nu avem a ne plînge, din contră au fost demni de misiunea lor și ne-au dat tot concursul pentru potolirea spiritelor și menținerea bunei ordine.”¹⁹

La 11 august 1907 a fost publicat decretul de amnistie semnat de regele Carol I:

„Art. I. Amnistiam faptele de atentat la liniștea Statului săvârșite cu ocaziunea răscoalelor țărănești din primăvara acestui an, precum și cele de provocare la atentat.

Art. II. Se exceptează:
a) Atentatele cu omoruri;
b) Faptele săvârșite de primari, ajutoiri de primari, învățători, preoți și șefii de garnizoană.”²⁰

Ca urmare a răscoalei, arendarea de către moșieri la țărani individuali (neorganizați în obște) și subarenarea prin intermediul arendașilor de profesie au fost puse pe noi baze juridice printr-o nouă lege a învoielilor agricole publicată în M. Of. nr. 213 din 23 decembrie 1907.

Legea cuprinde numeroase reglementări noi urmîndu-se înlăturarea neajunsurilor semnalate în trecut. Se face simțită, de la început, grija legiuitorului de a asigura un consimțămînt liber din partea țăranilor la încheierea contractului de arenda, ca și a tuturor celorlalte forme de învoielii agricole. Astfel, termenul de „tocmeală” din legile anterioare - care avea mai mult sensul de „așezămînt” de „dictat” din partea moșierilor și a statului - a fost înlocuit cu termenul de „învoială”, care sugerează mai bine sensul

(continuare în pagina 9)

**inspector principal DJ.A.N. Ialomița
prof. Ionel Cristian Țătaru**

Răscoala din 1907 în documente de arhivă ialomițene

(urmare din pagina 8)

de consimțământ liber. Se interzice plata prin muncă sistem care dăduse naștere la mari abuzuri din partea moșierilor și arendașilor, fiind prevăzute doar două forme dearendare a pământurilor, plata în bani sau dijma. Totodată, legea aducea și o importantă inovație prin fixarea unui maximum al prețului arendei. S-a introdus, ca o măsură de protecție a țăranilor, obligația moșierilor și arendașilor de a ține registre pentru evidența prestațiilor prevăzute în contract și a celor îndeplinite. Primăria, de asemenea, trebuia să țină și ea un registru de reclamații, pentru orice nenumărate izvorâte din modul cum erau îndeplinite prestațiile prevăzute în contract, ele putând atrage intervenția organelor de stat învestite de lege cu cercetarea și rezolvarea lor.²¹

În încheiere prezint în premieră fragmente din unicul document deținut de D.J. A.N. Ialomița în care se face referire explicită la cauzele care au generat răscoala din anul 1907 în Ialomița. Documentul este în formă manuscrisă, nu este datat (din text se deduce că este anterior datei de 30 mai 1907), fiind o copie a ordinului nr. 5388 al prefectului A. Stoianescu către domnul Călinescu, Inspectorul Comunal din Plasa Slobozia:

„Cu toții avem cunoștință de mișcările țărănești regretable ca au avut loc în România și care au cauzat în sine pierderi și materiale și morale.

Nu este locul aici ca să cercetăm cauzele care le-au produs, deoarece acestea se va afla din investigațiile ce se fac de autoritățile îndividuate, totuși un lucru este pe deplin constatat, că una din cauzele principale a fost reaua stare economică a țăranului nostru și unde el a ajuns pentru că nu s-a făcut nimic aproape ca să fie protejat.

Sătenii au fost lăsați să fie exploatați de toți cu care au fost în contact, sau care au stat în mijlocul lor. Și mulți arendași și mulți cărciumari și cămătari ce stau la țară, dar mai ales străini ce s-au strecurat contra legii în sate au căutat să profite cât mai mult de munca lui și în schimb nu i-au dat posibilitatea decât cel mult să-și strângă ce-i trebuia să trăiască de azi pe mâine alți familia lui.

Starea săteanului nostru, care în ce privește cultura este foarte înapoiată, are nevoie de multă protejere pentru ca să poată progresa. El în simplitatea lui nu poate trăi ca și nu numai, decât numai sub ocrotirea cuiva. Această ocrotire i-o datorește mai ales statul, care este ținut să îngrijească de dezvoltarea tuturor elementelor ce-l compun.

Statul își exercită această misiune prin organele sale prevăzute în diferitele legi constitutive, între care cu o parte foarte însemnată este și administrația.

Nu trebuie făcută deosebire de clasă, nu trebuie nici o distincție de persoane. Dacă s-ar fi aplicat toate dispozițiile din legile existente în mod conștient și permanent desigur că astăzi populația noastră rurală care formează temelia statului, ar fi stat mult mai bine și economic și intelectual și desigur că n-am fi avut de înregistrat în istoria țării noastre această pagină tristă: o revoltă agrară care a trebuit să fie stinsă prin gloanțe și bombe.

Nenorocirile ce au căzut în trecut pe capul patriei noastre sunt mici, față de aceia care ne-a copleșit astăzi. Altă dată am avut de suferit din partea străinilor destule apăsări și multe nedreptăți, astăzi au stat față în față fiii ai aceleiași țări.

Avem convingerea că greșelile din trecut nu se vor mai repeta și că toți mână în mână vom conlucra la repararea răului. Prin câteva circuli, vă vom arăta o serie de măsuri legale ce trebuie executate de Domnia voastră, menite să facă să înceteze năpăstuirea din trecut și să ridice starea economică a populației rurale din județul nostru.

În rimul rând [...] să căutați ca toți să fie egali înaintea legii. Legea să nu fie „Pentru unii mamă și pentru alții Ciomă”, cum grăiește un proverb popular.

Oricine va recurge la autoritate, să știe că va găsi în reprezentantul ei un om de inimă care ascultă cubună voință orice plângere ce se adresează, un bun cunoscător al legilor și al nevoilor populației rurale, o straajă neadormită în aplicarea strictă a legii.

S-au ivit plângeri din partea sătenilor că învoielile agricole sunt prea grele și mai cu osebire nu se respectă dispozițiile tocmeilor agricole.

În ce privește ușurarea învoielilor agricole, nu e posibil să se facă ceva până nu se va vota legea specială anunțată prin Manifestul Guvernului dat în numele Majestății Sale Regelui, unde se prevăd și alte îmbunătățiri tot pentru clasa țărănească.

Totuși țin să vă atrag atenția Dumneavoastră asupra măsurilor de ocrotire pe care legile existente ni le pune la îndemână și care dacă ar fi fost aplicate cu strictețe ar fi profitat mult sătenii.

Nu mai înmâna Domniei voastre stă acest lucru că legea tocmeilor agricoli conține măsuri foarte democratice și de interes general.

Vă rog dar a studia cu multă seriozitate și în mod foarte amănunțit această lege și pătrunzându-vă de spiritul ei să faceți ca să fie executată în întregime și pentru toți deopotrivă.

Voi căuta ca să vă indic câteva părți mai importante și care se pot ivi mai des. Veți face ca să nu se cace dispozițiile prevăzute prin art. 2, 3 și 4 din legea tocmeilor agricole. Prevederile legii au devenit iluzorii, prin faptul că nu se respectă la făcerea contractelor și fie că se trece cu vederea și se dă autentificarea unor contracte cu asemenea clauze cu multă ușurință de Consiliul Comunal, fie că se redacează contractul astfel ca să mascheze clauza și cei ce autentifică, se fac că nu observă. Dar cu osebire se observă că cu toată interdicția expresă din art. 4 se obișnuiește a se prevedea ca plată pui de găină, ouă sau alte lucruri oprite de lege

Veți mai avea grijă ca încheierea socotelilor plugarilor la finele anului să se facă în conformitate cu legea (vedeți art. 19–24 din legea tocmeilor agricole) și cu respectarea tuturor formalităților prescrite.

Astăzi în regulă generală încheierea socotelilor din oficiu, se vede că un mijloc mai mult de apăsare al locuitorilor decât să fie o garanție pentru ei.

În practică se obișnuiește ca arendașul vine la primărie, de pune o listă făcută de el pentru datoriile locuitorilor; această listă se afișează rămânând în scurt timp definitivă și locuitorii buni datori cu sumele trecute acolo.

Dacă însă locuitorii ar fi înștiințați să vină la socoteală la primărie, dacă socoteala s-ar face consultându-se și registrele moșiei și biletele de descărcare ale locuitorilor și dacă biletele ar fi comunicate în mod formal locuitorilor ca să poată face apel la judecătoria când nu sunt mulțumiți, negreșit socoteala făcută în acest mod ar fi cea dreaptă.

În ce privește angajarea muncitorilor când săteanul nu iese la muncă, de asemenea veți căuta ca să nu se abuzeze de dispozițiile din art. 27 și urm. din aceeași lege.

Nevoia de a ieși la muncă, după ce locuitorul a fost avizat în regulă să fie bine constatată iar nu ca această măsură să servescă pentru opresiunea plugarului sau ca un mijloc de răzburare contra lui. Prețul muncitorului angajat să nu fie mai mare decât prețul corect asemenea cum cere și legea și să fie constatată prin proces-verbal.

La executarea muncilor, de asemenea, veți avea grijă ca cele două zile pe săptămână, vineri și sâmbătă ce legea prin art. 30 rezervă plugarului pe seama lui să-i fie lăsate numai pentru nevoile lui [...]

Pentru ca locuitorii să aibă cunoștință de favoarea ce legea îi dă, veți dispune ca să se afișeze în comune ca zilele de vineri și sâmbătă din fiecare săptămână sunt rezervate de lege pentru plugar ca să-și muncască ogorul lui și să nu poată fi obligat de nimeni ca să lucreze atunci la alte persoane.

Vă amintesc acum de dijmuțul recoltelor, operațiune de o importanță capitală fiind că dacă produsele nu se strâng la timp, se scutură sau se strică și toată munca săteanului pe întregul an este fără nici un folos.

Legea tocmeilor agricole prevede o măsură salutară în acest sens prin art. 36, ca dijmuțul să se înceapă cel mai târziu 10 zile după ce s-a terminat seceratul sau culesul plantelor iar în caz de întârziere din orice cauză – dijmuțul să se facă din oficiu de către Primar ajutat de doi consilieri. O dispoziție admirabilă și de o folos imens pentru săteni dacă ar fi fost bine aplicată. Nenorocire însă că cele scrise rămân pe hârtie, nu se țin de nimeni în seamă.

Ați citit și dumneavoastră desigur, că chiar în anul acesta s-a arătat în camera Dⁿⁱ Ministeru de Interne, că în unele localități nu se dijmuțese porumbul nici în luna ianuarie când ar fi trebuit ca recolta să o aibă săteanul strâns în porumbare în că din octombrie cel mai târziu. Este regretabil că și în județul nostru sunt de înregistrat asemenea fapte; nu citez încă nimic.

Vă rog numai ca să căutați ca în mod foarte serios să faceți să nu se mai repete. Imediat ce a venit timpul de dijmuț să luați măsuri ca locuitorii să fie dijmuțiți din oficiu.

Nu veți avea nici o îngăduire pentru nimeni oricare ar fi cel recalcitrant. Domnia voastră veți face să i se aplice măsurile legale.

O altă plângere arătată de locuitorii este că la măsurătoarea pogoanelor li se dau pogoanele de muncit pentru arendași sau proprietari mai mari iar cele ce sunt pe seama lor mai mici, diferența fiind în plus sau în minus de cel puțin 20%.

Din nenorocire sunt mulți care abuzează în acest mod. Măsurătoarea falsă a pogoanelor constituie un delict și deci pedepsit de legea penală. Pentru orice delict comis, Dumneavoastră nu aveți nevoie să primiți vreo plângere ca să fiți sesizați.

Oricând veți avea bănuiele că locuitorii ar fi fost înșelați la numărătoarea pogoanelor veți lua pe Dl. Conducător Tehnic și veți proceda din oficiu la măsurătoare dresând acte pe care le veți înainta Prefecturii ca să intervină pentru darea lor în judecată osebite de daunele civile ce datoază părților.

Locuitorii nu s-au plâns, fie de teama arendașului fie că nu aveau încredere în administrație.

Când însă domnia voastră veți proceda în mod egal, astfel cum vă arătați mai sus, negreșit că asemenea abuzuri nu se vor mai repeta.

Cei vinovați vor ști că pot fi prinși în orice moment de administrație, dați în judecată și expuși dezaprobării opiniei publice, iar sătenii vor fi gata a face plângere când vor fi nedreptățiți pentru că sunt siguri că este cineva care-i ascultă și le face dreptate.

De această măsură vor profita mult locuitorii, care își vor căpăta răsplata muncilor în mod mai drept și mai omenesc, deosebit că se vor înfrâna abuzurile de până acum.

Un alt rău din cele mari de care suferă țărânimea este stabilirea în comunele rurale a multor străini fără nici un rost sau fără vreo ocupație de care să profite săteanul.

Prin toleranța regretabilă a autorităților, satele noastre sunt pline de străini fără acte sau care prin diferite mijloace au scăpat de rigor a legii și ceea ce e mai grav e că arendași și proprietari întrebuințează în serviciul lor ca paznici asemenea străini, de care se servea mai ales, ca să terorizeze și să exploateze pe locuitorii de pe moșile lor.

Veți îngrijii dar ca să nu mai existe în plasa Dumneavoastră nici un străin angajat ca pasnic și ca toți paznici să fie români și să fie confirmați de Domnia voastră conform legii

Acum până la 30 mai a.c. veți înainta Prefecturii un tablou de toți străinii aflați în comunele și satele din Plasa Dumneavoastră după formatul alăturat [...]”²²

NOTE

1. Emil Cernea, „Criză dreptului în România la 1907”, www.unbuc.ro/eBooks/stor/cerneapar211.htm#52
2. Maria Magdalena Novac, Anca Luminița Dumitrescu, „Istoria românilor din 1821 până în prezent”, Editura Teora, 1999, pag. 198;
3. Emil Cernea „op. cit.”, pagină web
4. Ibidem și în Monitorul Oficial nr. 44 din 28 mai 1898, pag. 1235–1236;
5. „Marea Răscoală a țăranilor din 1907”, publicație a Institutului de studii istorice și social-politice de lângă C. C. al P.C.R. și Institutului de istorie „N. Iorga” al Academiei Republicii Socialiste România, apărută la Editura Academiei R.S. România, București, 1967, pag. 333;
6. Ibidem;
7. D.J.A.N. Ialomița, Colecția xeroxuri, copie;
8. Ibidem;
9. „Marea Răscoală a țăranilor din 1907”, pag. 334
10. Ibidem;
11. D.J.A.N. Ialomița, Colecția xeroxuri, copie;
12. Ibidem;
13. Direcția Generală a Arhivelor Statului din România, „Tezaur de documente ialomițene 1892-1944”, vol I, 1991, pag. 264
14. D.J.A.N. Ialomița, Colecția xeroxuri, copie;
15. „Marea Răscoală a țăranilor din 1907”, pag. 336
16. Ibidem;
17. D.J.A.N. Ialomița, Colecția xeroxuri, copie;
18. „Marea Răscoală a țăranilor din 1907”, pag. 337
19. V. Ion „Răscoala țăranilor din 1907. Documente din arhiva Ministerului Justiției și Ministerului Instrucțiunii și Cultelor”, Editura de Stat, București, 1948, pag. 401;
20. Ministerul de Interne, „Buletinul Oficial al Ministerului de Interne”, anul XIII, nr. 7, 8 și 9, iulie, august și septembrie 1907, București, Imprimeria statului, 1907, pag. 259–260;
21. Emil Cernea „op. cit.”, pagină web
22. D.J.A.N. Ialomița, Ford Primăria Oaș Slobozia, dos. 209/1907, f. 110-112, 128-129.

Legenda și temeiul ei istoric
„ARIONOICA”

Cândva, în secolul XIX, spune legenda, domnitorul Alexandru Ghica avea în slujba sa un turc pe nume Cafegibașa, care, într-un moment de mare noroc, ar fi câștigat moșia stăpânului la jocul de cărți. Moșia respectivă se afla în jurul satelor Fierbinții de Sus, Stroești, Fierbinții de Jos și Fierbinți Târg. Atunci când turcul a venit să-și ia în stăpânire oșia, i-a strâns pe săteni și le-a dat aspre porunci. Între altele, i-a amenințat că acela care va îndrăzni să calce, fie și numai cu piciorul, proprietățile sale, va fi împușcat pe loc. Marin Buharu, un bătrân respectat de toți sătenii, a încercat să ia apărarea oamenilor, dar a plătit scump îndrăzneala de a-l înfrunta pe noul stăpân, care, furios, a poruncit să-i fie smulsa mustața.

Fierbințienii – mai spun e legenda – au pus mână de la mână și au ridicat o biserică. Cafegibașa i-ar fi ajutat și el cu niște cărămida. Petre Tănăsescu, un om foarte credincios, poreclit de săteni Sfântul (și astăzi urmași de-ai săi sunt cunoscuți sub acest nume), socotind că biserica fusese pângărită de cărămida oferită de Cafegibașa, om străin în de altă credință, a dat foc lăcașului. Incendiu l a fost descoperit însă la timp, iar biserica a fost salvată.

Urât de toată lumea pentru purtările sale neomenești, Cafegibașa a fost ucis de inși masați, în pădurea Balta Neagră de lângă Mănăstirea Căldărușani.

Cafegibașa a avut o fată, Sevastia, care a moștenit moșia, dar și firea aprigă a tatălui său. „Turcoica”, cum îi spuneau țărani, umbla toată ziua călare, însoțită de arnăuții ei, slujitorii înarmați până în dinți, gata să execute orbește ordinul stăpânelor. O fată care voia să scurte drumul spre casă, trecând pe o cărare de pe moșia boieroaicei, fusese împușcată pe loc de arnăuți. Pentru aceeași faptă, „Turcoica” îl palmuise în văzul tuturor pe preotul Mincu Popescu.

„Turcoica” s-a măritat cu viitorul general Eracle Arion, devenind pentru săteni „Arionoica”. Schimbarea numelui nu i-a modificat însă și firea, iar cu ocazia războaielor din 1888 a scăpat cu viață numai cu ajutorul soldaților pe care i-i trimisese în ajutor soțul său.

Aceasta-i, în esență, legenda. Care este sâmburele de adevăr în jurul căruia s-a țesut ea?

În secolele XVIII-XIX, stăpâni ai pământurilor pe care se aflau satele Fierbinți-Târg, Fierbinții de Jos și Fierbinții de Sus erau boierii Ghiculești. În 1768, proprietar era marele ban Scarlat Ghica, frate cu cei doi domni – Grigore (1822-1828) și Alexandru (1834-1842) –, de la care le-a moștenit fiul său, marele vornic Alexandru Scarlat Ghica (1785-1868), poreclit „Barbă Roșie”. Toți cei care s-au ocupat de istoricul acestor localități, l-au confundat pe cel din urmă cu domnitorul Alexandru Ghica, deși pisania bisericii ridicate de el în anul 1843 în satul Fierbinții de Sus ne spune clar că e vorba despre „marele vornic Alexandru Scarlat [Ghica]”, nepotul domnitorilor amintiți mai sus. Din inscripție aflăm și alte amănunte interesante: „Cu mila și cu ajutorul lui Dumnezeu, acest sfânt lăcaș s-a zidit la leat 1843 cu voia și cu blagostivirea sfântului mitropolit kir Neofit. Se prăznuiește hr[amul] Adomirea Maicii Domnului și al sfântului erarh Nicolae. Prin silința și osteneala d[umnealui] Marelui Vornic Alexandru Scarlat [Ghica] și proprietarul acestei moșii Herbinți”. Tot din textul pisaniei aflăm că, intr-adevăr, biserica se construiește și cu ajutorul de la „sătenii ce alcătuiesc acest sat [...] și prin silința și osteneala preoților popa Dumitru și popa Mihai, kir Panait Lichiardopol, [fiind] îngrijitorul [administratorul] acestei moșii Herbinți...”.

Așadar, nici un cuvânt despre Cafegibașa. În mod cert, la 25 martie 1843, când s-a sfințit biserica, proprietar al moșiei era Alexandru Scarlat Ghica, iar administratorul ei se numea Panait Lichiardopol. Schimbarea proprietarului s-a produs cândva între 1854, anul în care Alexandru Scarlat Ghica a citorit o altă biserică, în Fierbinții de Jos, și 1860, când noul

proprietar avea să înceteze din viață, cum vom vedea.

Cine era noul proprietar al moșiei Fierbinți?

O recentă lucrare datorată lui Mihael Dimitrie Sturdza purtând titlul *Familiele boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică*, vol. I, Editura „Simetria”, 2004, cuprinde, la pagina 127, și o scurtă biografie a generalului Ieracle Arion (1838-1903). Soția generalului era „foarte bogată”, se chema „Sevastia (Vatica) Alexandrescu, fiica fostului cafegiu îmbogățit și boierit, al lui Grigore Vodă Ghica”. La pagina 63 aaceleiași lucrări găsim și arborele genealogic al lui Alexandrescu (Cafegibașa) din care reiese limpede că „Turcul” era român și dea, se născuse în 1800 și îl chema Nicolae. Ajungând domn, Grigore Ghica l-a făcut cafegiu (cel care servea cafeaua la curtea domnului), iar apoi medelnicer; în timpul domniei lui Alexandru Ghica a devenit pahamic, iar în 1851 era clucer. Fusese, așadar, om de încredere al familiei Ghica și se impuse prin protecția acesteia. În 1832 se căsătorise cu Sevastia, fiica stolnicului Ion Cătuneanu, intrase în afaceri și a gonisise o mare avere, între altele, moșii Bălțița și Adunați din județul Dâmbovița, dar și altele. A murit tragic, după cum aflăm dintr-o corepondență expedită din București la 4/16 aprilie 1860 și publicată de ziarul parizian *L'Opinion Nationale* din 1 mai același an. Cităm un pasaj din acest articol: „Un foarte bogat proprietar, numit Nicolae Alexandrescu, poreclit Cafegibașa, a fost împușcat în trăsura, pe când se întorcea de la una din moșii sale, de către șase bărbați care-și smoliseră obrazul spre a nu fi recunoscuți. A fost o răzburare personală, căci nu i-a luat nimic. Cariera acestui om a fost bizară, stranie. Copil fiind, a cântat odată sub ferestrele marelui ban Grigore Ghica. Vocea lui a plăcut, și a fost pus să cânte la paraclisul domnesc. Când Grigore Ghica a devenit domn, Alexandrescu a fost numit cafegiu bașa, adică însărcinat să servească cafeaua la Curte. A această slujbă i-a rămas ca nume. La moartea stăpânului său, a cărui întreagă încredere a câștigat-o, a intrat în afaceri [...]. El cumpăra se câteva frumoase moșii de la bătrânii boieri din Valahia. El era spaima țărănilor de pe moșii sale și felul morții sale, care i-a fost prevestită, n-a fost desigur decât o groaznică răsplată pentru îndelungi asuprii”.

Din căsătoria lui Nicolae Alexandrescu cu Sevastia Cătuneanu au rezultat cinci copii: Grigore, Ion, Costache, Sevastia și Alexandra. După moartea sa, moșia de la Fierbinți a fost împărțită între doi dintre urmași: Ion, care, lărindu-i, a cedat moștenirea ca zestre fiicei sale Zoe-Elena (acea stă parte a moșiei apare, ulterior, în documente cu numele celor doi soți pe care i-a avut Zoe: Gheorghie Em. Lahovari și Alexandru Suțu) și Sevastia (Vatica). Partea primită de aceasta din urmă măsura 1.623 ha. În 1866, Sevastia s-a căsătorit cu viitorul general Eracle Arion. Aprigă și avară ca și tatăl ei, își administra singură moșia, veșnic însoțită de un grup de amăuți. Localnicii o porecliseră „Turcoica”, cu accepțiunea de „păgână”, „nelegiuată”, iar după căsătorie i-a zis „Arionoica”.

Nemulțumirea mocnea de multă vreme în rândul țărănilor, iar răscoala izbucnită în primăvara lui 1888 la Urziceni n-a fost decât scântea care a aprins vălvătaia și la Fierbinți. În ziua de 2 aprilie, țărani din Fierbinții de Jos s-au întâlnit cu cei din Fierbinți-Târg și s-au dus la primărie, pentru a li „se da pământ și a li se reduce dijma la una din zece”, cum se zvonise că s-a poruncit de la stăpânire. Negăsindu-l la primărie, țărani s-au dus acasă la primar. Acesta prinsese de veste și fugise la București. Furiși, răsculații i-au de vastat casa și gospodăria și s-au deplasat la Fierbinții de Sus. Țărani de aici se adunaseră și ei la primărie și îl căutau pe primarul lor. Și acesta se ascunsese. S-au gândit că putea fi la școală și au mers acolo. Învățătorul Ion Georgescu, care se bucura de prestigiu în fața oamenilor, a încercat

să-i potolească, sfătuiu-i să meargă la casele lor. Neîncrezător, cățiva dintre ei s-au urcat în podul casei școlii, unde, citim într-o relatare de epocă, au găsit „pe arhimandritul Gherasim de la Căldărușani”, pe Ghiță Mihăiescu, administratorul moșiei din comuna Grădișteea a marelui negustor bucureștean Hagi Tudorache și pe cărciumarul Ștefan Niculescu, din aceeași comună. Cei trei, speriați de virulența răscoalei de la ei din comună, unde țărani îi căutau cu intenția de a-i ucide, veniseră la Fierbinții de Sus, spre a cere ajutor căpitanului Ion Bratu, comandantul Companiei 8 dorobanți cu schimbul, care își avea cazarma aici.

Alertat, căpitanul Ion Bratu, în fruntea a 35 dorobanți, plecase urgent în comuna Grădișteea, pentru a potoli răscoala. Ajuns acolo, țărani l-au capturat pe căpitan și l-au bătut crunt, iar soldaților le-au confiscat muniția. Noaptea, profitând de întuneric și de faptul că cei rămași să-l păzească-au îmbăta cu vinul jefuit din cărciuma unuia dintre localnici, căpitanul Bratu a fugit și s-a scuns în pădurea de lângă mănăstirea Căldărușani. În realitate, n-a fost o simplă ezitare a dorobanților, ci mai degrabă o neexecutare a ordinului comandantului lor de „a se trage în carne” și o acceptare tacită de „a li se lua cartușele”.

Căpitanul Bratu a fost recuperat a doua zi dimineața de către căpitanul Solomonescu, comandantul unui escadron de călărași trimis din Capitală să potolească spiritele. Din relatarea unuia dintre subofițerii escadronului de călărași ghicim și cine fusese cel care îi trimisese în grață la Fierbinți. Aici, spune subofițerul respectiv, la „moșia generalului Eracle Arion, cu un conac, aproape un castel, cu un parcu cu vegetație bogată și îngrijită princiari, am fost tratați ca niște mesafiri privilegiați, cu bucatar trimis într-adiins din București, cu târguiești de la Capșa, cu cutii de țigări și de tutun din belșug...” (Victor Bilciurescu, *București și bucureșteni de ieri și de azi*, București, 1945, pp. 231-233).

Călărașii a urmas mai multe săptămâni în zonă. La Fierbinți nu au făcut uz de arme, cum s-a întâmplat în unele comune învecinate, de pildă la Lipia Bojdani, unde s-au înregistrat mai mulți morți și răniți din partea răsculaților, dar capii răscoalei a fost a restauți și judecați, primind diferite condamnări privative de libertate. Printre cei mai activi capi ai răscoalei din Fierbinți, documentele i-au reținut pe: Vasile Andrei Nebunel, Mircea Iordache Narfă, Nicolae Iordache Narfă, Oancea Stan Timpuriu, Iordan Marin Nană, Nicolae Ion Boroș, Drăgoi Sin Drăgoi, Cristea Iordan Greere, Stan Grigore Mocanu, Andrei Mihăilă Tămă, Dobre Ștefan Ciocan, Nicolae Ioniță Baboi, din Fierbinții de Sus și Fierbinții de Jos. Alții, precum Marin Ciocanu, Toma Stan Ciocanu, Toma Radu Fulga și Radu Toader Fulga, din Fundu-Danciului și Grecii de Jos, sate care au intrat și ele în componența orașului de astăzi Fierbinți-Târg, au fost implicați în răscoala sătenilor din comuna Micșunești-Grecii, de care aparțineau atunci. (Ca amănunt cu semnificație personală pentru cel care semnează aceste rânduri, precizez că Toma Stan Ciocanu din Fundu-Danciului era tatăl bunicii mele paterne, Fusina, născută chiar în anul răscoalelor, iar bunica maternă, Maria, era fiica lui Toma Radu Fulga din Grecii de Jos).

În acele zile de 1-3 aprilie 1888, la Fierbinți este semnalată prezența a doi lucrători dulgheri – Gheorghie Niculescu și Costache Gheorghie Ploșteanu, primul născut în comuna Gura Nișcovu, județul Buzău, cel de al doilea în Mizil, ambii cu domiciliul stabil în București. Ei par să fie emisari ai Cercului socialist din București, trimiși în misiune de propagandă printre țărani din Fierbinți, astfel de fenomene fiind semnalate și în alte localități din preajma Bucureștilor.

După moartea generalului Arion (7 septembrie 1903), fiica sa Viorica (1875-1948), poreclită de săteni tot „Arionoica”, i-a tărat pe săteni în nesfârșite procese pentru trasarea unor hotărâcii. Conacul Arion, afectat într-o anumită măsură în timpul ocupației germane din

(continuare în pagina 11)

Marian ȘTEFAN

Legenda și temeiul ei istoric

„ARIONOAIKA”

(urmare din pagina 10)

timpul primului război mondial, și-a păstrat însă întreaga sa grandoare. Era o adevărată reședință princiară, împrejmuită cu gard înalt, având în jur un parc imens, seră cu flori, uzină electrică proprie, și o frumoasă capelă, în care au fost înmormântați generalul și alți membri ai familiei.

Moșia însă a scăzut substanțial după reforma agrară din 1921, iar părți însemnate din proprietatea Arion au fost înstrăinate în perioada interbelică. Așa s-a întâmplat în 1925, când urmașii generalului (soția acestuia, Sevastia, decedată în 1923) au scos în vânzare o parte a proprietăților din Fierbinți-Târg. Colonelul Nicolae Arion, împreună cu surorile sale Zoe, Viorica și Margareta, vând „de veci și în mod irevocabil” un teren din „câmpul Târguleț” lui Ștefan Muma, care teren „il avem moștenire de la defuncta noastră mamă Sevasta general Arion”.

Tot în acea vreme au fost scoase în vânzare embaticurile din Fierbinți-Târg. Embaticul era o formă de închiriere pe termen lung, de obicei 99 de ani, a unui loc, cu sau fără clădire pe el, timp în care chiriașul își exercita toate drepturile de proprietate asupra lui. Lista cu embaticurile și deținătorii lor, întocmită cu acel prilej, este un document extrem de interesant. Embaticurile erau dispuse în zona dintre proprietatea Muma și spital, de o parte și de alta a șoselei. Numele celor care le dețineau (Spandonidi, Dănescu, Mihăiescu, Muștescu, Fenescu, Văduva, Dorobanțul, Georgescu, Constantinescu etc.) sunt bine cunoscute multora dintre localnici. Dar și mai interesant este faptul că numele unora dintre embaticari erau însoțite de atribute indicând în delectnicirile lor: croitorul, c o jocarul, brutarul, pescarul etc. Două sau trei din prăvăliuțele de atunci rezistă și azi, c uperetei coșcoviți și acoperișuri gata să se surpe. Vor dispărea și ele pe nesimțite în forfota acestor zile în care orașul Fierbinți-Târg, suspendat între untrecut încă insuficient cunoscut și un viitor greu de descifrat, se zbate să-și croiască un nou destin.

Timpul, dar mai ales vremurile și-au pus amprenta și pe ceea ce altădată fusese conacul Arion. În anii ultimului război mondial, Nicolae Arion și sora sa Viorica Slătineanu l-au cedat Casei Dotației Oastei cu doriința de a fi transformat într-un cămin de odihnă pentru ofițeri invalizi de război. Moșia a fost, practic, desființată după reforma agrară din 1945. Casă de odihnă pentru ofițeri nu s-a făcut, iar conacul a fost naționalizat și, după 1950, cedat Ministerului Învățământului, care a organizat acolo o școală pentru copii cu diferite deficiențe. Funcționează și astăzi.

Cu mai bine de un deceniu în urmă, mânați de nostalgia, Arioni de multă vreme trăitori printre străini, au p oposit la Fierbinți. I-am întâlnit și mi-au povestit cu regret că n-au mai găsit nimic din splendorile de altă dată. A u plecat într-un fel împăcați de la Fierbinți, pentru că acolo unde fusese conacul funcționa încă o școală, căreia au promis că-i vor trimite ceva ajutoare.

În amintirile localnicilor însă, Cafegiaba și „Arionoaikele” vor rămâne așa cum le-au încrustat în legendă bunicii și străbunicii lor. Și dacă cineva va fi curios să mai vadă ceva din splendorile de altădată, sera cu flori și imensul parc din jurul conacului, ce coboară până jos pe lunca Ialomiței, va pleca cu imaginea dezolantă a celor doi stâlpi ai porții de la intrare. În curte, se păstrează o singură clădire veche, folosită ca bucătărie și cămară de către foștii ei stăpâni. În imediata ei apropiere se afla capela adăpostind momintele Arionilor... Locul este ascuns astăzi, parțial, sub o manta de asfalt, în marginea căreia cineva a sădit câteva flori pipe mici...

Părinte și dascăl, între menire și pasiune

Motto:
„Lăsați copiii să se joace!”

Ce mare-i dorința părinților ca pruncul să crească frumos, să fie sănătos, să ajungă „cineva”!

Cu aceste gânduri plecam, cu mulți ani în urmă pe drumul de dascăl și de părinte.

Plămădeam dintotdeauna acumulasem de-a lungul anilor de acasă (părinții și bunicii mei fuseseră învățători), și din școală, un viitor la care visează orice tânăr dascăl ce crește și copiii de acasă și pe cei de la școală.

Și azi pomesc în unduirea condeiului la prețuite rânduri, pentru noi, dascăli și părinți deopotrivă, cu certitudinea că vom ști să prețuim așa cum trebuie sănătatea copiilor, vom putea dăruia dragilor noștri copii din viața noastră acele flori care să le încununeze reușita în viață.

Din punct de vedere sociologic, sănătatea este considerată ca cea mai bună capacitate, necesară pentru îndeplinirea efectivă a unor sarcini cu valori pozitive. Trebuie să știm că, oricare ar fi domeniul de activitate pe care-l desfășoară, un copil sănătos este întotdeauna un copil activ.

Cercetările și studiile de specialitate pun mare accent pe necesitatea în dezvoltarea copilului a regimului de viață.

Acesta cuprinde întreaga activitate a copilului, activitatea zilnică specifică vârstei, activitatea din timpul liber, alimentația, somnul.

Copilul este solicitat la activitate de mediul său de viață, în raport cu bogăția stimulilor existenți în acest mediu, dar și în raport cu stadiul de dezvoltare al copilului.

În funcție de activitate, organismul uman reacționează în cursul diferitelor activități pentru modificări funcționale, adaptându-se la activitatea respectivă.

Astfel, în timpul muncii intelectuale, ritmul mișcărilor respiratorii crește cu 10-20%, volumul aerului respirat crește cu 10-13% pentru o activitate mai ușoară și cu 20-30% pentru o activitate intelectuală mai grea, circulația sângelui în creier este mai intensă.

Puterea de concentrare a atenției variază în funcție de ora din zi.

Copilul de azi are un program riguros încă din perioada preșcolară. El învață să învețe de mic, are o viață ordonată și organizată de programul școlar, uneori mult încărcat, iar timpul liber se pierde între diferitele activități.

Copiii noștri nu mai știu să joace șotronul, coarda, nici măcar să mai alege nu mai știu, căci i imediat urmează replica „Stai locului, că transpiri și răcești!”

Știu să navigheze pe Internet, să se joace pe calculator, dar nu știu ce plăcere deosebită îți produce lectura

unei cărți, cu mirosul ei vechi de bibliotecă.

A nu se înțelege că nu sunt de acord cu mijloacele moderne, dar să nu se facă excese. Mai periculos este că ei sunt atrași și de aspectele negative care sunt promovate prin intermediul mass-mediei: violența, tutunul, drogurile, etc.

Copiii zilelor noastre nu mai știu ce înseamnă plimbările în parc cu părinții, vizionarea unui film la cinematograful.

Părinții zilelor noastre nu mai au timp să discute cu copiii, nu au timp să pătrundă spre sufletul lor să afle ce probleme au și să le dea sprijinul necesar vârstei lor. Părinții sunt ocupați să le „facă” viitorul copiilor lor, dar uită că cea mai bună investiție a unui părinte este în copilul lui, roadele investiției culegându-le chiar copilul, iar părintele va avea o mare satisfacție sufletească.

Oare copiii de azi sunt fericiți?

„Mi-e dor de viață” spunea bunica de 95 de ani, „neeste dor de copilărie” spun părinții mei privind spre noi, fetele lor și spre nepoții studenți, dar purtând în gând copilăriile foștilor lor elevi.

Natura trebuie lăsată să își urmeze cursul...

Copiii să fie copii, înaintea de a fi oameni, iată ce vrea natura. Altfel vom produce roade timpurii care nu vor fi nici coapte, nici gustoase și încurcând-se vor strica, vom avea tineri în vârstă și copii bătrâni.

Și ce bine se potrivește versurile unui poet, în contextul actual:

Copiii voștri au prea repede frunțile încrunțate (și vor avea și legende de sufletele

și poveștilor viselor pline de umbre, depete și de încrețituri),

prea repede pătrund tainele care nu se cer
prea repede știute,
prea uită repede de bilele colorate
și-și cumpăra dicționare.

Lăsați jocul copiilor,
poveștile, florile, surâsul,
Nu le aglomerați bulevardele copilăriei
Cu semafoare de direcție”.

Prof. biologie GR. I STUPCANU VALERIA
Școala nr.2 „I. H. Rădulescu”
Urziceni, Ialomița

ION ROȘIORU

Pantum

De ce cu bici de aur Platon m-alungă zilnic din cetate?
De ce deasupra mea se-nchide în orice clipă cerul orb?
De ce de-a lungul existenței i dau numai de fântâni secate?
De ce cu-atâta hămesire menhirele de germ-absorb?

De ce deasupra mea se-nchide în orice clipă cerul orb?
De ce nu pot a prinde rugul neispășitelor păcate?
De ce cu-atâta hămesire menhirele de germ-absorb?
De ce în trupul meu haotic un sânge ne-trăit se zbate?

De ce nu pot a prinde rugul neispășitelor păcate?
De ce orice genune crește în jurul cuibului de corb?
De ce în trupul meu haotic un sânge ne-trăit se zbate?
De ce-mi dă semne că m-adastă neantu-n el să mă resorb?

De ce orice genune crește în jurul cuibului de corb?
De ce-mi văd în oglinzi de rouă virtuțile stigmatizate?
De ce-mi dă semne că m-adastă neantu-n el să mă resorb?
De ce cu bici de aur Platon m-alungă zilnic din cetate?

Pantum

Curcubeul se ascunde peste noapte-n catedrală
Doi nemți tineri escortează un transport de apă grea
Moartea scandinavă trece în ținuta ei de gălă
Feribotul se scufundă la mijloc de piață rea!

Doi nemți tineri escortează un transport de apă grea
Din zăpezi de jar se iscă aurora boreală
Feribotul se scufundă la mijloc de piață rea
Spa imana fiecare clipă de neunde dă năvală!

Din zăpezi de jar se iscă aurora boreală
Plânge-a nenuntire bradu-n zațul negru de cafea
Spa imana fiecare clipă se neunde dă năvală
Nu e drum care din soartă să te scoată ar putea!

Plânge-a nenuntire bradu-n zațul negru de cafea
Mirii virtuali plonjează în tristețe abisală
Nu e drum care din soartă să te scoată ar putea
Curcubeul se ascunde peste noapte-n catedrală!

Un sat trăitor în lume

Monografia satului Gimbașani

(continuare din numărul trecut)

GIMBĂȘANI ÎN ÎMPĂRȚIREA ADMINISTRATIVĂ AJUDEȚULUI IALOMIȚA

Într-un "Tabel întocmit de Isprăvnicia județului Ialomița, înaintat Departamentului Treburilor din Lăuntru prin care comuncă numărul familiilor satelor și cantitatea de fân care trebuie adunată pentru hrana cailor trupelor ruse din garnizoana Slistra", emis la 8 iulie 1831 la Urziceni, regăsim în dreptul satului Gimbașani, din plasa Hagieni: "Nr. Familii - 19; Predări fân - 570 puduri; lei 171". Documentul, aflat la Arhivele Statului Slobozia, în Fondul Prefecturii Ialomița, dosarul 3/1831, f. 4-8 v.orig., este semnat de Marele Vornic din Lăuntru George Filipeșcu.

Un an mai târziu, în 1832, satul Gimbașani făcea parte din plasa Balta. Într-un "Tabel întocmit de Subocărșitul plasei Balta, înaintat Ocărșuirii Județului Ialomița cuprinzând obligațiile locuitorilor din sate către proprietarii până la anul 1831", emis la 22 martie 1832 la Tândărei, regăsim consemnat: "Satul Gimbașani - moșie megiească, fac câte 2 zile și din câmp zeciuială după cum se poate". Documentul se află la Arhivele Statului Slobozia, Fond Prefectura județului Ialomița, dosar 117/1831, f.71-71 v.orig.

Peste alți cinci ani, în 1837, satul Gimbașani făcea parte tot din plasa Balta. În "Cataografia întocmită de Subocărșitul plasei Balta înaintată Ocărșuirii județului Ialomița cuprinzând numărul populației, animalelor, stupilor, pomilor și terenurilor de vie definite de fiecare familie", document datat 3 august 1837 și emis la Tândărei, regăsim consemnat: "Satul Gimbașani - 54 de familii cu 174 de locuitori care dețin 182 de cai, 158 de boi, 128 de vaci, 733 de oi, 5 capre, 66 rămətori, 127 de stupi, 22 de pruni și 16 pogone de vie". Documentul se află la Arhivele Statului Slobozia, Fond Prefectura județului Ialomița, dosar 43/1837, f. 1-131, orig.

În 1857 satul Gimbașani făcea parte din plasa Ialomița. Într-o "Împuțernicie acordată de obștea plugarilor din plasa Ialomița, delegaților săi, ce vor participa la alegerea reprezentanților obștei plugarilor din județul Ialomița pentru Divanul Ad-hoc al Țării Românești", emis la 10 septembrie 1857 la Slobozia, îi regăsim consemnați pe Dinu Hădu și Radu Corneanu din saatul Gimbașani.

În anul 1864, odată cu punerea în aplicare a celei dintâi legi comunale, s-au fixat din nou circumscripțiile plășilor din județ, făcându-se alipiri de sate spre a forma comune. Plasa Ialomița, cu reședința în comuna Ciocina, cuprindea 25 de comune. Printre acestea, comuna Cosâmbești, care avea alipit și satul Gimbașani.

În 1874 la comuna Cosâmbești (satele Cosâmbești și Gimbașani) se alipește comuna Bora, formându-se comuna Cosâmbești. În 1875 satul Gimbașani făcea parte tot din plasa Ialomița. Dintr-un "Tabel întocmit de Prefectura județului Ialomița, înaintat Departamentului de Interne Oficiul Statistic cuprinzând împărțirea administrativă și denumirea vechi alocalităților din județ", emis la 8 octombrie 1875 la Călărași, aflăm că din comuna Cosâmbești, plasa Ialomița, făceau parte satele Bora de Jos, Bora de sus, Cosâmbești, Gimbașani și Popești. Documentul se află la Arhivele Statului București, Fond Direcția Generală a Statisticii, dosar 1310/1875 f.1-6 orig.

În 1882 găsim județul împărțit tot în patru plăși, însă prin Legea din 25 mai 1882 reducându-se la 3 numărul subprefecțiilor plășile Ialomița și Balta s-au unit într-o singură plasă sub denumirea de plasa Ialomița-Balta, cu reședința în comuna Slobozia. Bora redevine comună, alipindu-și satul Bora de Jos, în comuna Cosâmbești regăsindu-se satul Cosâmbești și cătunele Gimbașani și Popești.

O altă împărțire a județului are loc prin Legea din 1 noiembrie 1892, în șapte plăși. Comuna Cosâmbești (cu satul Cosâmbești și cătunele Gimbașani și Popești) o regăsim în Plasa Ialomița de Jos (14 comune), cu reședința în comuna Slobozia.

Prin Legea din 22 februarie 1896, care s-a pus în aplicare la 1 aprilie același an, județul a fost modificat din nou, fiind formate plășile Borcea (21 de comune, reședința în comuna Călărași Vechi), Balta Ialomița (48 comune, reședința în comuna Slobozia), Câmpu (24 de comune, reședința în comuna Urziceni). În plasa Balta Ialomița regăsim comuna Cosâmbești (satul Cosâmbești cu cătunele Comățele, Gimbașani și Popești).

Prin Legea din 1 aprilie 1901 se modifică din nou plășile, în modul următor: Tândărei (17 comune), Lehliu (15 comune), Câmpul (19 comune), Ialomița Balta (16 comune), Borcea (12 comune), pentru ca în 23 aprilie să se facă alte modificări: plasele Albești (6 comune), Armășești (6 comune), Balaciu (8 comune), Ceacu (7 comune), Ciocănești (6 comune), Eliza Stoenști (11 comune), Fețești (8 comune), Grindu (5 comune), Iazu (6 comune), Lehliu (6 comune), Piu Petri (8 comune), Rosești (5 comune), Slobozia (9 comune, printre care și Cosâmbești și cătunele componente), Tândărei (8 comune).

La 25 aprilie plășile se alipește după cum urmează: Lehliu (plășile Lehlui și Eliza Stoenști), Armășești (plășile Amășești, Balaciu și Grindu), Ceacu (plășile Ceacu, Ciocănești, Rosești), Fetești (plășile Fetești și Piu Petri), Slobozia (plășile Albești și Slobozia), Tândărei (plășile Tândărei și Iazu).

Comuna Cosâmbești și cele patru sate componente (Cosâmbești, Comățele, Gimbașani și Popești) făceau parte din Plasa Slobozia. Această plasă era administrată de inspectorul comunal Al. Călinescuși cuprindea 15 comune.

Prin Legea din 23 aprilie 1904 județul a fost împărțit în 36 de cercuri, formate prin alipirea a două sau trei comune, spre a se putea suporta cheltuielile provocate de mărirea numărului de jandarmi rurali, agenților sanitari, moșelor, înființarea posturilor de infirmieri și a unor posturi necesare executării diferitelor lucrări de interes regional. Gimbașani făcea parte din cercul Cosâmbești-Bora, cu reședința în Cosâmbești. La 11 martie 1906 s-au modificat cercurile, nelăsându-se nici o comună în afara unui cerc. Gimbașani făcea parte din cercul Cosâmbești-Mărculești-Bucu, cu reședința în Cosâmbești.

După primul război mondial, județul este alcătuit din cinci, apoi din opt plăși: Călărași, Lehliu, Slobozia, Tândărei, Căzănești, Fetești, Urziceni și Dragoș Vodă, cuprinzând la 1 iulie 1937 patru orașe și 149 de sate. În urma împărțirii administrative a României, promulgată prin Decretul Regal 1972 din 7 oct. 1925, satul Gimbașani se desparte de Cosâmbești și devine comună.

Dupa cel de-al doilea război mondial, în 1950 România este împărțită după modelul sovietic în regiuni și raioane. Comuna Gimbașani se desființează, satul Gimbașani revenind la comuna Cosâmbești. Comuna Cosâmbești cu satul Gimbașani făcea parte din raionul Slobozia, regiunea București. În 1968, împărțirea pe raioane și regiuni considerându-se nesatisfăcătoare, este înlocuită de o rețea organizată pe județe, orașe și comune, unități mai apropiate prin conținutul și forma lor de tradiția istorică și realitățile geografice, economice și demografice din România. Ca urmare, județul Ialomița este reorganizat aproximativ în limitele fostei regiuni București. În fine, în 1972, prin apariția județului Călărași și reducerea județului Ilfov la dimensiunile sectorului agricol Ilfov, Ialomița ajunge la forma de azi.

SERVICIUL SANITAR

Dintr-un ofis din 1837 rezultă că de la acea dată fiecare județ a început să aibă câte un medic. Ialomița făcea parte din ogrugul al treilea, împreună cu județele Mehedintzi, Olt, Teleorman, Vlașca, Ilfov, Dâmbovița și Brăila, iar reședința ogrugului era în orașul București. Prin legiuirea înărită cu domnescu ofis No. 552 din 27 martie 1853 "pentru înținderea așezămintelor sanitar și îmbunătățirea serviciului medical" s-a organizat serviciul sanitar de județe, înființându-se pe lângă "doctorul de județ" câte un al doilea "doctor hirurg", precum și câte un asistent sanitar, numit felcer. Județul era împărțit în două ocoale. Într-unul mergea doctorul chirurg la timp potrivit pentru vaccinarea copiilor săte nilor, în celălalt mergea felcerul.

În 1880 serviciul sanitar al județului se compunea dintr-un medic primar, doi medici de plasă (unul la Slobozia și celălalt la Urziceni) și doi vaccinatori (unul

pentru plasa Ialomița, altul pentru plasa Câmpul). În 1883 s-a mai înființat un medic de plasă, județul fiind împărțit în trei circumscripții medicale, dar s-au desființat toți vaccinatorii. În 1887 s-a mai înființat un medic de plasă și trei moșe, câte una pentru plășile Ialomița, Câmpul și Borcea. În 1888 s-au înființat 3 vaccinatori, în 1989 s-au desființat moșele și vaccinatorii, pentru ca în 1890 să se înființeze 4 moșe, în 1893 s-au înființat șapte vaccinatori și numărul moșelor a ajuns la șapte. În 1904 s-au mai înființat încă doi medici de plasă, existau 54 de agenți sanitari și 54 de moșe, adică câte un agent sanitar și o moșă pentru cele 18 comune negrupate încerc și câte un agent sanitar și o moșă pentru cele 36 de cercuri. În 1906 modificându-se cercurile județului, numărul agenților și moșelor s-a redus la 29, după numărul cercurilor.

Județul se împărțea în șase circumscripții sanitare, printre care Circumscripția III Slobozia (a avea ca medic pe dr. G. Sculi, care era și medicul Spitalului Județean din Slobozia), care funcționează din 31 iulie 1905. Din această circumscripție făcea parte și comuna Cosâmbești cu satele Gimbașani, Popești și Comățele. La comunele Bucu și Mărculești și satul Gimbașani a fost investit ca agent sanitar Iordache Davidescu, iar ca moșă (29 existente în județ) Irina Cornea.

În 1906 în județ existau 30 de infirmerii, printre care și la Cosâmbești, dotată fiind cu șase paturi.

DRUMURILE

În 1906 județul Ialomița se împărțea în șapte circumscripții tehnice, care aveau în administrare și îngrijire drumurile. Comuna Cosâmbești făcea parte din Circumscripția III Slobozia, condusă de C. Stănescu, conductor clasa a III-a, având sub ordinele sale pe pichetul M. Teodorescu (cu reședința în comuna Ciocina), pe șefii cantonierii Al. Chelimbănescu (cu reședința în Cosâmbești) și T. Doicescu (reședința în Perieți). Șoseaua județeană Slobozia - Mărculești - Bucu avea o lungime de 17 kilometri, pleca din comuna Slobozia, trec ea râul Ialomița pe un pod plutitor la Bora, traversa satele Bora, Popești, Cosâmbești, Mărculești, străbătea lunca și pădurea dintre Mărculești și Bucu, trecând din nou râul Ialomița pe un pod plutitor la Bucu, unindu-se cu șoseaua Jilavele - Urziceni - Slobozia - Piu Petri - Giurgeni. Din lungimea de 17 kilometri în 1906 era împietruită o porțiune de 4,1 kilometri, între comuna Bora și satul Popești, între Popești și comuna Mărculești fiind făcute terasamente. Peste râul Ialomița, între Bora și Bucu, în afara de cele două poduri de vase de la Bora și Bucu peste Ialomița mai treceau și șapte podete pe tuburi sistem Momer.

PERCEPTORII

Din punct de vedere fiscal județul Ialomița se împărțea în 1906 în șase circumscripții de control și 40 circumscripții de percepere. În Circumscripția de control III, cu reședința în Tândărei, era prinsă și comuna Cosâmbești, avându-l controlor pe Hristache Tânase. În circumscripția de percepere XIV erau prinse comunele Cosâmbești, Bora, Mărculești și Sudțiți, avându-l ca perceptor pe Mihail Tănăsescu.

POȘTA RURALĂ

În 1906 județul Ialomița se împărțea în 28 de circumscripții poștale rurale. În Circumscripția XII B erau prinse comunele Slobozia, Bora, Cosâmbești, Mărculești, Sudțiți și Frățilești, respectiv satele Livedea, Bora de Jos, Popești, Gimbașani și Săveni. Cursa poștală se făcea luni, miercuri și vineri, plecând de la Oficiul Slobozia la ora 6 dimineața.

BANCA POPULARĂ

În anul 1902, la 12 februarie, este înființată la Cosâmbești prima bancă populară, numită «Recolta»

**Victor Oprea
Nicolae Tache**

(continuare în numărul viitor)

Cu toate că pare o modă o astfel de abordare a personalității lui Eminescu, acum la intrarea României în Uniunea Europeană, pentru cei care cunosc profund și bogat personalitatea marelui poet este limpede că datele cele mai importante ale formației sale culturale și artistice sunt tocmai cele ale dimensiunii europene și universale a sa.

Eminescu apare în cultura românească pe fondul sincronizării culturii noastre cu cea europeană, pe fondul ideilor și spiritului pașoptist (1830-1860), spirit european prin anvergură și fond spiritual și pe care poetul îl remarcă atât de expresiv și profund în cea mai matură artă poetică avreună literaturii. Ne referim la poezia **Epigonii**, poezie care nu este numai un program eminescian, ci al întregii literaturii române, până astăzi, definind eminescianismul ca spirit paternal al artei și culturii românești.

Spiritul vizionar al romantismului eminescian este cel al poeziei care l-a format – pașoptismul, Alecsandri, Eliade, Grigore Alexandrescu, și care reprezintă arcul de boltă al spiritului modern al culturii românești, care vine din Franța, din Europa.

Colегul meu Marcel Fotache, unul din marii profesori ai Sbobzei și un talentat critic literar, camexclusivist, spune că totul este francez în cultura pașoptistă și a marilor clasici.

Desigur, nu pot fi de acord, dar această afirmație, pe care nici criticul citat nu o susține până la urmă, arată cât de determinată de spiritul european este cultura românească, împreună cu vârful ei, Eminescu.

Voi lega a ceasta de o altă dimensiune a culturii noastre, latinismul. Și Eminescu a fost elevul unei personalități a latinismului românesc, profesorul Aron Pumnul.

Latinismul, manifestare a spiritului iluminist, manifestat în mod deosebit în Transilvania, partea cea mai timpurie europeană a provinciilor românești, reprezintă o mișcare amplă culturală, solidară spiritului european care în afara scopurilor sale de eliberare și afirmare națională, repetă enciclopedismul renascentist, se sincronizează cu țările surori europene (latinitatea) și

Vocația europeană a personalității lui Eminescu

pregătește spiritul pașoptist, și nașterea epocii de vârf a culturii noastre – perioada marilor clasici, junimismul.

Eminescu este suculent hrănit de această largă și adâncă a spiritua lita te, pe care o declamă în **Epigonii**.

Dar, spre deosebire de Alecsandri, marele său înaintaș, pe care îl de clară „rege al poeziei” și care este profund inspirat de spiritul culturii franceze, Eminescu aduce culturii noastre, literaturii, spiritul culturii preromantismului (Sturm und Drang) și romantismului german. Sturm und Drang – mișcare literară preromantică din sec. XVIII – a promovat cultul originalității și al geniului creator, a cultivat afirmare afe ctivității estetice, sentimentul naturii, întoarcere a la sursele populare. Dar acestea sunt ca racteristici tematice și estetice importante ale opere eminesciene și dintre reprezentanții preromantismului și romantismului german, mulțiu au fost modele pentru Eminescu, a prelucrat poezii ale unora dintre ei: Heine, Goethe, Schiller, Burger.

Așa cum o afirmă frecvent critica literară, întâlnirea lui Eminescu, a poetului, cu filozofia lui Shopenhauer este providențială.

Novalis, marele romantic german și Holderlin (cu a cărui viață seamănă atât de mult a lui Eminescu) aduc în gândirea poetului motive, deschideri estetice, spiritul mitologic.

Din aceste apropieri între opera și personalitatea marelui poet român n-am dori să se înțeleagă faptul că opera lui ar fi un amalgam de motive împrumutate, un spirit tutelat. Categori cu, m-am referit de fapt la climatul cultural-estetic al formării lui Eminescu și nu la copiere a unor motive și tehnici estetice.

Eminescu este, dimpotrivă, personalitatea care topește în structura sa o uriașă materie cultural-estetică și

filozofică ce începe de la mitologiile europene și mondiale, filozofice, la culturile antice, el este primul îndoloz român, cunoscător profund al miturilor și literaturii indice – cărțile vedice, Sakuntala, poemul lui Kalidasa etc., în sfârșit, aria iluminismului și

romantismului european este desigur familia ră.

Din această bază e normă cultural-estetică se naște un mare poet, original și care prin poezia sa anunță poezia simbolistă.

Edgar Allan Poe (1809-1849), poetul american, cel care în flue nțându-l pe Baudelaire impune estetica simbolistă, o de clanșează, a avut o altă șansă decât Eminescu, poetul prizonier al unei limbi care n-avea a circulația celei a lui Poe, dar în care, doar în ea, în limba română, Eminescu putea să fie Eminescu, pentru că în această limbă se născuse, în această limbă cutreierase satele și folclorul ei, istoria ei veche, cărțile sfinte ale ei, mitologia ei, cântecul ei de leagăn, boțelul ei, poezia ei al cărui „luceafăr” va ajunge.

Și, de fapt, cum poți fi universal altfel decât a fi al limbii tale și al poporului tău, mai ales într-un fel în care numai Eminescu putea fi.

Eminescu este armonia desăvârșită a poeziei noastre, spiritul ei muzical și vizionar și, citându-l pe marele duhovnic arhimandritul Arsenie Papacioc, vom spune: „Dacă m-ar pune cineva să spun într-un cuvânt ce e cultura, aș răspunde că e armonie, iar dacă m-ar întreba ce e Scriptura, aș spune că e armonie.”

Pictorul Vasile Pană mi-a adus un desen în peniță care-l reprezintă pe Eminescu și în care bustul poetului, piedestalul său (opera sa) este Sfânta Scriptură, cerându-mi să scriu susținând canonizarea lui Eminescu.

Eminescu nu a fost canonizat de Biserică, dar noi știm că el este sfânt și așa cum Ște fan ne-a păzit granițele și Eminescu ne va păzi spiritul cultural și estetic de mode trecătoare, de disprețul țembel, de contestările demente și de uitare.

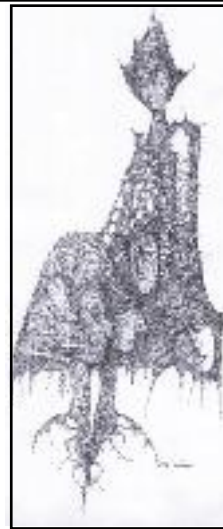
Prof. Anghel PAPACIOC

Obsesia chipului

teritoriul a lviului și al revoltei.

Retrasă în ființa proprie ca într-o matcă protectoare, artista separă vizibilul de invizibil, trupul material de corpul eteric și în tonuri puține, esențiale, prelungește existența propriei ființe în lumea de dincolo. Maria Unțanu are bănuiala veșniciei și suflului și jonglează în lucrările sale cu antinomii și simboluri, gândite sub *semnul meditației, monologului și așteptării*. Prin acestea artista se supune ea însăși unor interogații fără răspuns. Albul și negrul, plinul și golul, chipul și nechipul, ființa și neiființa, descriu imagini compuse din suprafețe geometrice derivate din forma cubului, sute de linii minuscule și tot atâtea puncte definesc o construcție fină, dar riguroasă. Prin acest tip de structură, plasticiana conduce la limită analiza elementelor de limbaj plastic, îngânduindu-i numai materiei pictate pe pânză elaborarea sintetică a suprafețelor evocatoare ale elementelor peisagistice din spațiul moldav. Dealuri și sere de mare rafinament cromatic se substituiau omului cu ni în urmă, când Maria Unțanu participa la manifestările anuale și bienale, saloane municipale și republicane. În anul 1981 criticul de artă Mioara Ordeanu comenta a stel o parte a opere de atunci a Mariei Unțanu-*Un loc comun al peisajelor sale este*

înscrierea motivelor într-un traseu ce amintește elipsa, decupare pe un ecran neutru captând privirea, implicând-o în ritmul interior creat de petele de griuri cobrate într-o rașină armonie peste care se juxtapune scriitura care dă coerența întregului. Seria grupuri folclorice se axează pe aceleași coordonate plastice, investigaie a ornamenturilor mitice ale spiritualității românești

În anii 2000 artista a reluat o temă adordată cu două decenii în urmă.

Cămașa morții era punctul de plecare pentru o întreagă serie de compoziții numite *Privire în interior*, *Id-ul*, *Sinele*, *Întoarcerea înăuntru*. Tema avea rădăcini în preistorie și plasticiana asimila dispariția fizică a ființei cu o nuntă și cu ascensiunea sufletului.

La un moment dat discursul vizual se modifică. Ambiguitatea suprafeței abstracte din rășini, de o plasticitate seducătoare prin însăși esența materiei folosite, a definit un ciclu de compoziții experimentale atent realizate ca tip de dific ultate și elaborare estetică.

Însă regi și regine purtându-și coroanele, clovni care evocă tragicul și nu comicul, măști fără psihologii, definesc o lume nu supusă regenerării, ci dramei și dispariției în arta Mariei Unțanu.

Ana Amelia Dincă

Una dintre cele mai interesante artiste, pe care am remarcat-o în scurta mea experiență de privitor atent al imaginii plastice, este graficiana Maria Unțanu, născută în anul 1951 la Botoșani și ucenică sub impulsul pedagogic al profesorului Grigore Spirescu, despre care vorbea odă la cu nostalgia unor amintiri dedemult. Fără o evoluție spectaculoasă ca manifestări expoziționale personale care ar fi putut să o propulsa în eșantionul din față al fenomenului plastic, artista citează din

subconștient structuri vizuale dinamice, sub forma unor personaje care intră în dialog cu privitorul. Este vorba, de fapt, despre un singur chip metamorfozat în zeci de figuri mistificate, instabile ca gest și mișcare generală, transformate secvențial a semeni unei pelicule cinematografice. Aceasta este lumea thantatosului, un

CONSERVATORISMUL ROMÂNESC ȘI PROBLEMA INDEPENDENȚEI ÎN CONTEXTEL CRIZEI ORIENTALE

STUDIUL VIII

Aceeași atitudine calculată și moderată susține Boerescu și în ceea ce privește independența efectivă a României. În linii generale el aprobă atitudinea guvernului radical și a ministrului de externe M. Kogălniceanu. Pentru a-și susține pledoaria el face trimitere la perioada în care a fost ministru de externe-1873-1875, prezentând modul în care se derulau relațiile diplomatice cu turcii, un soi de dialog al surzilor când diplomații români făceau aluzie la vechile capitulații în susținerea idealurilor noastre naționale. Prezentând succint politica externă a principatelor din perspectiva vechilor capitulații Boerescu nu pregătește aici critica a cât pe liberali cât și pe conservatori (M.K.E. pureanu) pentru epitetul de *politică aventuroasă* puse politici externe din vremea guvernului L. Catargiu. Urmare a politicii interesate a marilor puteri tratatul de la Paris nu a definitivat independența României, consideră Boerescu. Marile puteri care au ezitat atunci în atitudinea lor culeg astăzi roadele acestor temeri: "Să nu mi se zică că și astăzi suntem independenți; fiindcă nu avem independența perfectă de fapt. Sub punctul de vedere al autonomiei interioare, pot zice că suntem mai absolut independenți; însă ne lipsește exercițiul suveranității exterioare; și de aci rezultă că nu suntem independenți perfect, dreptul nostru public nu este recunoscut ca adevărat în echilibrul european, și Statul român nu este admis în concertul european ca distins de Imperiul otoman"⁸¹. Boerescu face trimitere, în intervenția lui, la inițiativa pe care le-a avut în ceea ce privește independența încă din 1870. Iată textul acesteia intervenții:

„Puterile garante nu pot decât să continue opera lor, din 1856, spre a o perfecționa. Ele vor căuta să fondeze la porțile Orientului, o stare de lucruri și mai forte și mai stabilă decât în trecut și să pună aceste populațiuni, atât de apte pentru civilizațiune în pozițiune și mai avantajoasă spre a se dezvolta și prospera.

Princemijloc însă diplomația ar putea reuși să ajungă la acest scop? Acest mijloc este unul, unul singur: este a face din România în Orient, aceea ce este Belgia în Occident.

„Este a face din România un -regat independent sub dinastia lui Carol de Hohenzollern, și garanția Puterilor celor mari din Europa.

„Noi discutăm destinația lămurit, fără, sovăiri, fără cântiri: Independența României, a ambelor principate actuale, sub forma de regat, este singura soluțiune posibilă, prin care se satisfac toate interesele; interese de echilibru, interese de securitate pentru imperiul Otoman, interese de creștinătate, interese civilizatoare...”

„Și, pentru ca să probez atunci, cum probez și astăzi, că, această, soluțiune nu este rezultatul unei vanități secei ci efectul unor interese practice, nu numai pentru noi, dar și pentru celelalte puteri, iată ce mai zic eam:

„Când noi vorbim de independența României, când făcăm din această idee un simbol al convincțiilor noastre, și un drapel al credinței noastre, nimeni nu ne poate taxa nici de demagogii, nici de iluzionari, nici de turburători ai Orientului. Din contră, oricine înțelege că noi consiliem și susținem această, singură soluțiune realizabilă în interesul chiar al puterilor celor mai conservatoare, în interesul principiului de ordine, în interesul echilibrului din Orient, în interesul în fine, nu numai al României, dar și al Imperiului Otoman

„Toate aceste interese se satisfac prin independența României, și de aceea credem că această soluțiune este posibilă și realizabilă.

„Europa a voit la 1856 să creeze din România un Bulevard, la Porțile Orientului, o linie intermediară, un teritoriu neutru între mai multe imperii diverse, ce s'ar putea ciocni. Dar acest scop este pe jumătate atins, pe cât timp România va avea actuala, sasemiindependență, va fi semisuverană, după cum o numesc publiciștii. Când un conflict s-ar naște între vecini, teritoriul României riscă (— vedeți D-Ior, că am fost profet —) de a nu fi respectat. Căci Înalta Poartă șine una, că România a face parte integrantă din Imperiul său; dar când acest imperiu este în rezbel cu cineva (— întocmai cum este astăzi —) România nu poate fi teritoriu neutru de vreme ce este

parte integrantă, de vreme ce nu este absolut independentă. Unde mai este linia neutră ce Europa creazăse că pusesse la Porțile Orientului?

„Dacă Belgia nu era independentă, dacă făcea și ea parte integrantă din Prusia sau din Franța, teritoriul său ar fi fost oare respectat, și ar fi putut da atâtea servicii ambilor beligeranți?

„Numai prin independența României se va putea atinge pe deplin scopul când Puterile au autonomia română. România, creat regat independent ca și Belgia, ar deveni un stat egal util pentru toți vecinii. Acest regat, pus sub garanția colectivă a puterilor cele mari, va avea o existență asigurată ca și Belgia, și toți vor fi datori a-l respecta.

„Turcia va afla mult mai conform cu interesele sale a avea înainte a sa un paravan, un stat cu adevărat neutru, peste care nu va putea nimeni să treacă spre a o ataca. Rusia nu-și va putea desmișca politica sa tradițională, de a ajuta toate aspirațiunile legitime ale creștinilor din Orient. Austria și Ungaria vor afla că mai avantajos pentru siguranța lor este a se crea un stat între dănele și celelalte două imperii. Anglia va contribui totdeauna a ajuta tot ce poate garanta pacea în Orient. Franța, Italia, Prusia, vor continua a ne fi tot atât de favorabile ca și în trecut.

„Cine dar s-ar putea opune rațional la realizarea acestei mari idei? Nimeni credem; căci nici un interes legitim nu s-ar vătămă.

„Iar România ar eși dintr'o stare anormală, falșe și nesigură. Va câștiga prin dezvoltarea tuturor resurselor sale. Va deveni forte prin scutul neutralității sale și prin puterea ce-i va da prestigiul noii sale pozițiuni...”⁸²

Nici reprezentanții de frunte al literaturii timpului precum Mihai Eminescu, nu au rămas datori spiritului critic în ceea ce privește încheierea tratatului de la San Stefano și pierderea sudului Basarabiei. De pe pozițiile conservatorilor, Eminescu, observator atent și cu un dezvoltat simț pozitiv al istoriei, îi considera pe radicali

„Oameni fără simț istoric, ... cosmopoliți c-un foarte în color sentiment de patrie s-au dat în apele Rusiei și au declarat un război care ne-a costat mii de suflete viteze, zeci de milioane și poate o provincie”⁸³. În opinia lui deși conservatorii ar putea a proba ca linia generală această politică, apropierea de Rusia justifica critica venită din partea marilor puteri. Eminescu critica și lipsa unor motivații concrete care ar fi putut justifica intrarea noastră în acest război, considerând că doar „marile avantaje morale” înșirate de radicali nu justificau sacrificiile făcute. Deși conservatorii se retrăseseră de la putere în primăvara lui 1876, ei au ținut în continuare sub „atenție și observație” acțiunile guvernului radical. Spre deosebire de radicali, care s-au manifestat agresiv, violent în limbaj în perioada opoziției „partidul conservator a combătut guvernul, dar niciodată nu i-a făcut greutăți. Îndeosebi ziarul „Timpu” organul de presă al unei aripi a partidei conservatoare, a criticat mereu guvernul, l-a combătut adeseori chiar cu multă măriașime, niciodată însă nu a uitat că, fie oricât de rău, acest guvern din nenorocire reprezenta statul român”⁸⁴. O constantă a criticilor moderatilor-conservatori, curent pe linia căruia mergea și Eminescu, a reprezentat-oși atitudinea față de încheierea unei convenții cu Rusia. Li se reproșa radicalilor că niciodată nu au ținut cont de experiența și sfaturile oamenilor politici cu experiență din grupurile conservatoare. Întotdeauna partidul conservator s-a pronunțat pentru o atitudine „rezervată, plină de respect, dar demnă și hotărâtă” în relațiile cu Rusia.

În timp ce ziarul radical „Românul” încerca să dezmințea știrea despre cererea de retrocedare (teritorială n.n) venită din partea Rusiei, mizând pe generozitatea țării, conservatorii declarau cu hoărâre: „Nu dămnimic Rusiei și nu primim nimic de la Rusia. Voim să întreținem relațiuni de bună vecinătate cu rușii, dar nu putem jertfi nimic de dragul lor”⁸⁵.

⁸² Ibidem, p.704-707

⁸³ Mihai Eminescu, *Basarabia*, Editura Verba, 1991, p.36.

⁸⁴ Ibidem, p.40

⁸⁵ Ibidem, p.41

Prof. Ion Tilea

FOTO DOCUMENT 1982

- Lansarea volumului „Cântece și semne” al cenaclului „Dor fără sațiu” din Urziceni

De la stânga: Ion Văduva, Anatol Pavlovski, Gheorghe Dobre, Constantin David, Inuleț Bălan

2006 - septembrie

Împreună, după 16 ani: sculptorul Aurelian Apostol (de 10 ani lucrează în Carrara - Italia), scriitorul Gheorghe Dobre, fizicianul dr. Marius Stan (singurul străin șef de secție la Los Alamos National Laboratory), Alexandru Buleandă în „Miorița”), Grigore Spermezan - profesor de filosofie și scriitor. În spatele aparatului de fotografiat se află Titi Damian

„În sonet vibrează sunet necuprins”

(urmare din pagina 16)

Aceste versuri nu mai trebuie comentate, ci doar respirate, trăite. Decupate din întreg și dispuse altfel, creează i maginea creatorului trăindu-și cruci ficate clipa ultimă, sub iminenta teroare a timpului. Așadar: toamnă, tăcere, vreme, câmpie, fiară, morminte, gând, noapte, veșnicie, nișip, timp, secundă, univers, vecie, vise, secetă, eternitate, statură, etc. Sunt metafore – simbol rupte din aceste maxime ce dezvăluie un univers al suferinței omului în pragul neantului. Nu poți decât să citești, să admiri și să taci. Cuvintele sunt de prisos. Tu, cititor, doar o ftezi. Orice comentariu ar fi o siluire. Cu asemenea străluciri nu te întâlnești de câtar. Marin Sorescu afirma odată că „poezia e esență, teatru e explozie”. Și avea dreptate. Poezia își ridică vâul puțin câte puțin, poetul și-l menține. Dezgolindu-și masca de pe chipu-i pământean, rămâne esența, adică sufletul, cu care-și toamnă, cu hârnicie și inteligență, bijuteriile lirice.

Scotocirea nu s-a terminat. Masca n-a rătat de cât gândul. Unde-i Poetul? Îl descoperim în spatele unui „Eu” mareț, pus în fruntea altor versuri care construiesc – tot în 63 de sonete! – o relație a creatorului cu Lumea, cu Dumnezeu, cu Măria Sa Cuvântul. Pronumele „Eu” devine acum metaforă a Creatorului plasat în miezul Purgatorului, de zlipindu-se, cu infinite precauții, de suferință.

Relația Eului cu lumea înconjurătoare este realizată prin asocierea cu verbul, pentru a dezvălui un suflet răvășit: mor, dorm, mă despart, mă rog, tremur, dansesz, sunt pregătit, mă prind, cad, plâng, trec, privesc, etc. toate situate în aceeași sferă semantică. Verbul înseamnă viață zburcimată. Pronumele – solitudine. Așadar, un „Eu” crucificat, trăgându-și și trăindu-și ultimele respirații, contemplându-și existența care îl devorează:

„Eu tremur de frigul dintre cuvinte” (Roata)
 „Tăcerea cioplește în mine statui” (Psalm II)
 „Trunchi de ulm verde voi sta în ninsoare” (Autograf)
 „Robit de gânduri uit că voi fi pământ” (Geneze)
 „Stoluri de lebede zboară din mine” (Zbor mut)
 „Diavolul dormea în ochiul meu stâng
 Dumnezeu în dreptul mă face să plâng” (Eu sunt altul)
 „Pe-al meu propriu destin mistuit mă rog” (Epifanie)
 „Am văzut timpul cum plânge-n oglindă” (Limite)
 „Pregătit sunt, Doamne, să trec prin cruce” (Gândul din gând)
 „Cu fiecare puls mă prind de cuvânt” (Psalmi I)
 „Cetul bate în mine ora exactă” (Ora exactă)
 „Munți de-nțineri cad peste trupul meu” (Rug de taină)
 „Plâng cu toamna într-o limbă străină” (Bocet)
 „Privirile mele de cer se lovesc” (Nirvana din noi)
 „De tine-Doamne- sunt atât de bolnav” (Axa lumii)
 „Viața mea mai sângerează în amintiri” (Casa din sonete)
 „Noaptea nopții cu mine se cunună
 Stau în sonete și beau veșnicie” (Amurg de toamnă)
 „Toamna mă cheamă cu umbre străine” (Cercuri de taină)
 „Tristețea și-a frânt în mine aripa” (Cortina toamnei)
 „Eoul din ulm sapă-n mie viori” (Răsfărângeri)
 „Prin umbra toamnei iubirea-mi este rug” (Căderea în lume)

Lupta trupului cu sufletul s-a încheiat. Iisus își contemplă cu seninătate suferința, ducându-și singur paharul la gură. Aici, trupul și spiritul creatorului se pulverizează, transformându-se în Poezie, așa cum rugul care îl arde îl transformă în „noaptea nopții” (splendidă metaforă a morții!).

Suferința s-a transformat în Poezie și Poezia în Izbăvire. Acesta este sensul lecturii celui de-al treilea stral al poeziei, unde cititorul deascoperă o cascadă de comparații (figură destil prezentă și ea în fiecare dintre cele 63 de sonete!) ce dezvăluie enorma disponibilitate stilistică a autorului. Ele arată tot atât de multe ipostaze și trăiri ale „Eului”, ale Creatorului, care, acum

regenerat, purificat și izbăvit, este dispus să o ia de la capăt.

„Caveninul din albine stau în vers” (Balans între două lumi)

„Stau în cuvinte ca peștele în mare” (Lecție de zbor)

„Mă lepăd de păcat ca pomul de rod” (Prohod I)

„Trec prin veac caraza prin lentilă” (Portul fără maluri)

„Stă-n mie sinele ca lumina în foc

Spre țâmul celălalt dansez ca-ntr-un joc” (Joc naiv)

„Cobor în mine ca-n mina de sare” (Povara acestui eu)

„Întu în arhive ca într-o clesidră” (Stoluri de ingeri)

„Sunt ca un miel alb rățâcit de turmă” (Bocet)

„Zidit în cuvinte ca într-o celulă” (Izvoare de taină)

„În urma mea aud timpul cum latră

Ca un câine hămisit prin zăpadă” (Alt univers)

Descoperim, între acestea, o comparație – bijuterie – integratoare: „Zidit în cuvinte ca într-o celulă”. Îngemănarea Poet – Poezie s-a împlinit întru Eternitate. De-abia acum, în final, cititorul descoperă că demersul artistic s-a construit cu micală, cu inteligență și cu tenacitate pe mitul Androginului. Zeus îl despică pe acesta cu fulgerul e sale pentru că a fost sfidat. Poetul își caută etern jumătatea – Poezia. Când se întâlnesc, devin pentru o clipă, întruchiparea perfecțiunii. Și iar se desfac, și iar o iau de la capăt, într-un ritual repetat la infinit. Poetul inovează și la nivelul prozodiei. Păstrează catrenele și terținele, rimele, endecasilabul, dar renunță la ritmul clasic, la punctuație, la inițialele mari, lăsând accentul interior să alunece, potrivit meandrelor sale sufletești, dinspre interior spre exterior, spre cititor.

Aceste comparații și inovații ascund o legătură simbiotică între real și imaginar, între concret și abstract, între gând și suflet, între creator și cititor, între număr și cuvânt, între efemer și eternitate, între vis și singurătate, între noapte și veșnicie, între toamnă și tăcere. Este un joc halucinant al unei existențe frământate și măcinate de chinul timpului care, tace, trece, sancționează și ucide trupul, lăsând să se scurgă din el, spiritul, ca apoi, asemeni păsării Phoenix să se întreprze în Poet, așa cum glăsuiește acest sonet:

„în cercuri de ulm doarme o vioară
 vin ciopliții la margine de gând
 securea nopții se-aude până-n prund
 cu frunze verzi cântă ultima vară

din trunchiul mândru va sculpta statuia
 sau poate din ramuri să cioplească jug
 când vârful în cădere pare un rug
 acum îl vedem falnic, mâine nu e

neagra răpă miroase a tămăie
 adânc bate-n trup vama ce mă duc
 bolta cerească arde-ntr-o gutuie

iar eu lut voi fi mereu cu glasul stins
 spiritul plânge rășnit pe cruce
 în sonet vibrează sunet necuprins”
 (ulm în cădere)

Destul de dificil să optezi între multe sonete-bijuterii pe care să le oferi cititorului. M-am gândit mai întâi la „Izvoare de taină” o veritabilă artă poetică, unde Poetul se simte „zidit în cuvinte ca într-o celulă”, aude „prin timp cum crește veșnicia” iar toamna „emână sunet stins de flaut”. M-am oprit totuși la altul „Ulm în cădere” (metafora din titlu pare premonitorie, ascunzând și numele satului, sugerând și sfârșitul), pentru că reușește să concentreze, într-o desăvârșită formă elegiacă, momentul cumplit al despărțirii păcătosului trup de nobilul suflet. Poem cu nimic mai prejos decât „De-a v-ați ascuns” al lui Arghezi, „Gorumul” lui Blaga sau „Mai am un singur dor” al lui Eminescu. Acte de noblețe ce justifică tăria morală a românului când presimte „noaptea nopții”. Nicu tipăt de revoltă. Nici resemnare. Doar trăire intensă și demnitate. Prin poemele sale, Poetul nu se aruncă în gol, ci în Veșnicie.

Ion Cioranu

„Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?”

al treilea cântec (Matei 16, 26)

lui Mihai Eminescu

numai lucrurile primare au relevanță
 necesitate și întâmplare
 zăpada ca o prejudecată a cerului
 pentru care străinul a dăruit
 într-o seară empirică
 fericirea

nu vom asculta povestea ta
 tradusă în toate limbile
 pământului
 despre cer și chip
 neîndoie înic vom pleca
 râul auriu se va opri
 la al treilea cântec adevărat
 așteptându-ne

sinele

există ceea ce nu există
 afirmă laconic străinul privind
 umbra fluturului

aerul personalizat al camerei
 și libertatea de a dispera

ca finalitate a cârnii
 iubirea nu este expresia compătimirii
 ci a devorării domnule Unamuno

duminică sâmbătă vineri
 evi dențiază că nu ființăm
 decât în copilărie

dincolo de seară
 de concepte convenționale
 se află o linie de cenușă
 care va reține
 la timpul potrivit
 sinele

palimpsest

te îndepărtezi
 precum moartea de psalmi

decodarea cerului de azi
 amănarea sine die
 știri derizorii
 încât nu mai ai vreme de tine

genunchii ascetului Ioviți de zăpada pietrei
 la celălalt capăt al podului
 o moarte apocriifă șoptind

partida de șah

viețuiesc sub tâmpla ta
 precum aurul în ceruri

de când ingerul a amuțit
 un fum străbate satul
 unde orbul înțelege rostul e lumii
 al tunde va e aidoma

și poate că e mai bine
 că viața nu e decât
 „o partidă de șah”
 Fără piese

Titi Damian

„În sonet vibrează sunet necuprins”

În furtunoasa vară a anului 2005, tot ocolind ploile, am ajuns și la Slănic-Prahova, unde am poposit la casa unui fost coleg de școală (de bancă) de la Școala Pedagogică Experimentală Mixtă Buzău, un desăvârșit dascăl, de care mă lega o nedespărțită și nedisimulată prietenie, care, în ciuda timpului și mai ales a depărtărilor, parcă a devenit și mai profundă, purtând amprenta experienței de viață și a înțelepciunii. Vorba unui proverb: „Cu cât înaintezi în vârstă, cu atât rămâi cu mai puțin prieteni”. „Dar buni”, așa adăuga eu. Prietenia, la o anumită vârstă, dă siguranță și stabilitate existenței. Pe o verandă din fața casei, situată sub un deal, înconjurată pe trei sferturi de o pădure și străjuită de niște nucii falnici, uitați parca de vreme, într-o dimineață târzie, sub ropotul unei ploici ce n-avea de gând să se îndepărteze, savuram aroma unei cafele negre, discutând, ca doi prieteni, despre foștii colegi, despre prieteni, despre familii, despre literatură – pasiunea noastră statomică – mai ales că tocmai îmi ieșise de sub tipar o carte și cercetam, pe sub privirile sale concentrate și acoperite de niște sprâncene stufoase și încrunțate, reacția lui, ținând-o în mîmlele-i butucănoase – se mn că era mare gospodar, după cum se și vedea. Aflasem că citise la ea mai bine de o jumătate de noapte, dar nu scotea nici un cuvânt, dar o tot răsfoia, întorcând-o și cercetând-o ca și cum ar fi pipăit-o pentru prima dată. O lăsa pe o etajeră și tot de acolo, ridicându-se fără grabă, dar preocupat, luă o carte pe care mi-o întinse, însoțind gestul de o propoziție: „Ce zici?” și a plecat liniștit prin curte. Am stat mai mult de o jumătate de oră confundat în lectura unei cărți de poezii. Nu o mai văzusem, nu cunoșteam – credeam eu – autorul, dar era o siguranță a versului, dar mai ales a metaforei, ce trăda un scriitor format, exersat. Plutea ceva peste lectura mea, parcă-mi venea să rostesc un nume pe care-l uitasem probabil, dar m-am auzit șoptind: „Vocația prieteniei”. „Unde am mai întâlnit eu metafora aceasta?”. Nu-mi dau seama cum intuiția și memoria afectivă a asociat-o cu titlul mai multor eseuri publicate în „Rnașterea culturală” din Buzău. Îmi plăcuse ră eseurile, reținusem sintagma, dar nu și numele autorului. „Este cartea prietenului meu, profesor de matematică din comuna Ulmu, din Brăila „Scara din Ulm”, are mai multe volume de versuri publicate. Își petrece vacanțele, la părinții soției și aici îi place să scrie. Locurile acestea îl inspiră. Dacă vrei, ți-l prezint. I-am văzut mașina la poartă.

Întâlnirea a avut ceva neașteptat în ea. Parcă ne-am fi cunoscut de când lumea. Ne-a întâmpinat un bărbat înalt, cu gesturi largi și lente, cu un chip ce te privea blând, uimit și încântat. Tocmai se ridica de

la o masă așezată sub o boltă de vie și-mi întinde o mână zdravănă, între degetele căreia s-ar fi făcut fărâme și cel mai tare creion. Instinctiv, îmi pregăti sem mână să facă față unei strânsori de clește, însă, la atingere, ceva ciudat mă copleșește. Glasul lui se modera moale, odată cu atingerea mâinii sale – era parcă strângerea de mână a unui prieten de care m-am despărțit de mult. O imensă bucurie citeam în ochii lui care mă cercetau, întrebindu-mă parcă ce-am mai făcut de când ne-am despărțit. Îi cercetam chipul acum de aproape, ascultându-i vorbele, având un accent tîmășalnic, ușor sud-moldovenesc. Legeau moale și cadențat ca o poezie de sub o mustață tumată a oală. Admiram o frunte senină, înaltă – omul acesta n-a avut dușmani – îmi ziceam eu cercetându-l – străjuită de doi perci uni bogăți, prelungiți până sub lobul urechilor, de după care se mișcă o dată cu capul și niște plete destul de bogate, în comparație cu părul din față destul de rar și de lung, dat peste cap. „Un haiduc” îmi ziceam eu, fără să știu că și alții, înaintea mea l-au văzut tot așa.

Discuțiile s-au prelungit până spre seară. Nu-mi venea să plec și nu-i venea să ne lase să plecăm. El a vorbit mai mult și-mi făcea o imensă bucurie să-l ascult. L-am umărit într-un fascinant monolog, trecându-mă mare ușurință de la o temă la alta, fără să te obosească. Se rostogoleau sub bolta de vie trăiri, gânduri, izbânzi, eșecuri, prietenii durabile și prietenii pierdute, oameni, dar mai ales scriitorii pe care-i iubea – rostea mereu cuvântul „frate” când îi pomenea și-mi lăsa impresia că-i cunosc și eu. Cum deducea că și eu cunosc pe unul sau pe altul, cum o avalanșă de întâmplări se rostogoleau! Împrumutase ceva de la confratele său, brăileanul Fănuș Neagu – mai ales din strălucirea metaforelor pe care le risipea, bucuros fiind că le-a descoperit, lăsând impresia unei generozități imense cu cei din jur. Dacă pe Fănuș îl ascultam greu – avea niște scânteieri bolborisite – dar îl citeam ușor, gustându-l parcă, pe AURELM BURICEA îl ascultam vrăjit, vorba lui era însoțită de un zâmbet blând, de niște priviri care învăluiau vorba și de un glas prietenos pe care-l simt lângă mine și acum când scriu. Când nu mai vorbea, ridica ușor paharul cu vin, din care doar gusta – era o tîmăoasă pe care și eu o savuram cu aceeași plăcere – apoi mă privea îndelung, cercetându-mă parcă dacă-l înțelege și dacă n-am obosit. Când vorbea despre cățile sale, glasul i se schimba, devenea mai rapid, avea ceva dialectal muntenesc în el, mîndru de ce scrisese. Cuvântul „frate” devenise la itmitiv în discuția noastră, și-mi plăcea.

Am aflat că mai publicase opt volume de poezii și încă trei volume de sonete: „Povestea unui suflet”, „Scara din Ulm”, „Între număr și cuvânt”.

N-am apucat să i le citesc, dar mi-a promis că-mi trimite următorul volum la care luca atunci. Și am primit „MAȘCĂ UNUI ÎNGER”, apărut la Editura Danubiu, 2006. Departea de mine, în nopțile lungi de decembrie ce precede Crăciunul, stau de vorbă cu el

prin intermediul acestui admirabil volum de sonete, încercând să descopăr sub mască, ingenul de sub ea, chipul creatorului, nu al omului. Atunci a vorbit el și l-am ascultat fascinat, acum scriu eu, pentru ca el să-și descopere chipul de poet frământat, chinut și sfârțecat de întrebările existenței, mai ales ale sfârșitului. Pe la 1828, un monah român scria: „Mâna putre zește, cartea dăinuiește”.

Citite și răsцитite (specie „grea” sonetului), cele 63 de sonete (tare mă tem că numărul lor destăinuie vârsta autorului!), de zveluie fiecare în parte, nu o singură „mască”, ci 63 de măști, care se lasă descoperite cu greutate. După o primă lectură, de familiarizare, nu reușise m să găsec „cheia” întregului volum: găseam forma, descopeream metafore, aliterații, comparații și sintagme strălucitoare, vedeam între ele adevărate bijuterii, pătrundeam gânduri. Îmi scăpa întregul, căutând partea. Iar ansamblul aduce – caz unic în literatura sonetelor – o succesiune de maxime, răspândite, câte una, în fiecare sonet, adunând în jurul lor, precum magnetul pilitura de fier, imagini, trăiri, frământări, dureri, sfâșieri. Luată împreună – decupate din sonetul lor – și ordonate singure într-o poezie cu 63 de versuri, fac sîngure o poezie de o profunzime filozofică înspăimîntătoare. Pentru că sunt strigătul sfâșietor al omului ce se dezbracă de masca pămînteană spre a-și lua în fațășarea dumnezeiască, cea înainte de crucificare. Îmi vine în minte imaginea lui Iisus din Grădina Ghetsimani care trăia durerea cumplită a despărțirii sufletului de trup, după cum amintește Evanghelia. Iată selectate doar câteva: „Memoria se ascunde-n viziuni” (Rug de vedere) „Dincob de nevăzut cresc nopți din nopți” (Lecție de zbor)

„Plutește lumea a-treagă pe-un gând frumos” (Autograf)
 „Stă veșnicia cuibărită-n cuvânt” (Geneze)
 „Universul n-are ebolnav de vecie” (Numere deta înă)
 „Aripi de ciocărlie cresc în cuvinte” (Prohod I)
 „Gândurile sunt orgii pentru suflet” (Zbor mut)
 „Trecutu-i nisip c'emut pe faleză” (Portul fără maluri)
 „Între număr și cuvânt bate-a pustiul” (Eu sunt altul)
 „Să mîntă de gânduri crește în voință” (Test)
 „În straturi de vreme trece clipa plîngînd” (Epifanie)
 „Visele-s oarbe de singurătate” (Gândul din gând)
 „Tăcerea din gând arde spații” (Stoluri de îngeri)
 „Secunda fuge din etemitate” (Ora exactă)
 „Timpul se răsfrînge într-o secundă” (Răsfrînger)
 „Vremea și-a făcut din vise morminte” (Regrete)
 „Emană toamna sunet stins de flaut” (Izvoare deta înă)
 „Vibrează tăcerea din ultima stea” (Semne divine)
 „În cercuri se strînge vremea ce vine” (Casa din sonete)
 „În poeme se stinge ultima stea” (Codul genetic al nopții)
 „De sfuzzește toamna frunze de cântec” (Patima luminii)
 „Bate umbra toamnei clopot de aramă” (Amurg de toamnă)
 „Din grole umbre i ies fiare flămînde” (Grotă umbrei)

(continuare în pagina 15)

HELIS

ADMINISTRAȚIA

E-mail:
 gigzap2002@yahoo.com
 SLOBOZIA,
 Str. Matei Basarab, Nr.26
 Centrul Cultural „Ionel Perlea” Et. I
 CONT: RO
 92CECIL0143 ROL 00000 02
 Suc. CEC Slobozia

Tiparul executat la SC „Tigris Com” SRL
 Slobozia – Ialomița; Cod. 84 00, str. Ianache, Lot 2
 Tel: 0243 234480; 0744 356 593, E-MAIL: tigris@tigris.kfnet.ro

Revista poate fi procurată din rețeaua CARTEXIM, de la sediul
 redacției și de la Biblioteca Municipală Urziceni

Revista „HELIS” figurează în catalogul publicațiilor interne la nr.9028
 Parteneri: Muzeul Județean Ialomița, Biblioteca Județeană Ialomița „Ștefan Bănuțescu”,
 Muzeul Național al Agriculturii, Centrul Cultural UNESCO „Ionel Perlea”,
 Centrul Creației Populare Ialomița, Consiliul Județean Ialomița

Sponsori: CONMET Slobozia, TRANSMIM Slobozia,
 STRUCURALCONS Slobozia, CONTE Slobozia, SONTEC Slobozia

REDACȚIA

CRITICĂ - Anghel PAPACIOU
 PROZĂ - Virgil DASCĂLU
 POEZIE, TEATRU - Șerban CODRIN
 ESEU, TRADUCERI - Oliviu VLĂDULESCU
 FILOZOFIE - Nicolae STAN
 ISTORIE, ARHEOLOGIE - Florin VLAD
 ARTĂ - Ana-Amelia DINCĂ
 MUZICĂ - Nicolae ROTARU, Ștefan NEAGU
 ETNOGRAFIE, TRADIȚII POPULARE - Răzvan
 CIUCĂ, Cristi OBREJAN
 EVENIMENT CULTURAL - Nicolae TACHE,
 Doina ROȘCA
 INTERVIU, REPORTAJ - IonALECU
 MINORITĂȚI - Gh. PĂUN - Ialomița anu
 REDACTOR ȘEF - Gheorghe DOBRE

MUZEUL NAȚIONAL AL AGRICULTURII

Răzvan CIUCĂ
- director MAR -

SUB ZARE DE SOARE

Cam cu două săptămâni înainte de Ignat, mă sună pe fix prietenul meu, Cristian Obrejan, și îmi propune o "acțiune" de Sărbători în parteneriat: colinde, paradă și vin fiert. Eu tocmai încheiam birocratic anul și continuam să urc blocurile cântând Troparul Nașterii Domnului.

Seara, la birou, m-am gândit că propunerea Obrejanului (așa-i zic eu, că mi-e drag și-l prețuiesc) nu e tocmai o ipocrizie de sezon. Și, dacă între oameni e bunăvoire, i-am dat răspunsul pe mobil: « Da! Îi spunem "SUB ZARE DE SOARE", cu paradă, colinde, vin fiert și, ca bonus, o expoziție pe 335 m², « SĂNII ȘI OBICEIURI DE IARNĂ ».

*

Eu, din cauza unui colind, am rămas în Bărăgan. Prin anii '70, la Șocariciu (Unirea de Călărași), o ceată de bărbați repetau, seară de seară, colindul de băiat (că ele, colindele, sunt pe sexe, vârste și funcții): *Sub zare de soare*". Într-o dimineață, cu nea Mișu Davidescu, Dumnezeu să-l ierte că a răposat, am ieșit pe un ostrovel spre Pârjoaia, ne-am cinstit și am colindat antifonic:

*"Sub zare de soare,
Ostrovel de mare*

Crescut, mi-au crescut

Di-un verde d-ai vântul... »

Pe vremea aceea, nu știam « nici de-ampărăți » o Idee și nici « de-a domni » peste un patrimoniu, darmitte peste o lucrare. Mă supărasem pe nenea Niță Anghelescu, un boier între țărani din Ceacu, o Școală de arte frumoase, primul meu « șef » în misia de muzeograf.

În ajun de Crăciun am plecat la Caransebeș, unde urma să mă transfer pentru a pune umărul la nașterea unui muzeu de etnografie. La Slobozia - tocmai se construise un imobil spre a fi muzeu - în mapa directorului zăcea o adresă venită de sus: « Muzeul patriei și al partidului » ?!

Când am coborât din personal, m-am trezit înconjurat de pițărâi. Colindau ca în Caraș-Severin. Pe o bancă, un țaran, cu o valiză, o damigeană și o plasă cu cârnați. Îl cunoșteam de la Piscul Crăsani, lucra pe șantierul arheologic. Vara bătea soarele și el mă învăța colinde. L-am învățat și eu « Sub zare de soare » că, după mine, atunci, toate colindele se chemau așa.

Cu țaranul de la Piscul Crăsani m-am înțeles că nu voi pleca niciodată din Bărăgan. În gară la Caransebeș ne-am cinstit cu vin și am mâncat cârnați din porția băiatului pe care îl avea în armată. Între două pahare colindam. Când am ajuns la Partid am cerut câte în lună și-n stele. Ca o vedetă de fotbal. Pe seară, cu

bani de împrumut, m-am întors acasă. Tata m-a întrebat : « Ai rămas sub zare de soare ? »

*

Colindam satele din Bărăgan. Cruci și puțuri de piatră, stâni și oieri în transumanță, biserici și cimitire între pruni, plugari și pescari, iarna colinde, colinde, colinde... Eram cetaș în vetrele din Șocariciu, Vlădeni, Pietroiu, Lupșanu, Colelia, Cocora, Reviga, Scânteia.

Țăranilor din Vlădeni, Adrian Păunescu le-a ridicat, lângă Trei Ierarhi la Iași, un monument într-o emisiune – eveniment al televiziunii. Spre capul de ceată arătând : « Priviți acest țăran, vine dinspre Smârdan și Mărășești, colindând pentru martirii neamului românesc ». Peste ani, la Paris, în Parlamentul francez, Emil Cioran se apropia de Țară uimit de substanțialitatea colindelor de la Dunăre - apă vioară.

« Muzeul patriei și partidului » a rămas pe hârtie. La Slobozia va fi un muzeu al țăranului și al colindelor sale, primul muzeu de etnografie al Câmpiei Bărăganului. O altă hârtie semnată de un nelegiuit (cu nume necreștin – Osman) să se înlocuiască « Lerui, ler » cu « Lele, lele », avea să fie uitată în sertarele Comitetului de cultură și educație socialistă.

Cucetele lui Simion Victor din Jilavele este o poveste, mai mult, o istorie aparte, care și astăzi îmi umple sufletul cu nostalgii. Bărăganul (satele Bărăganului), Valea Jiului, Obcinele Bucovinei, Maramureșul, podgoriile Vrancei apoi Paris, Viena, Budapesta sunt locuri unde s-au reînviat cântări nemaiauzite.

Într-o zi voi scrie despre această istorie și despre altele care mi-au marcat viața.

*

Prin anii '80 – ușor, mă cam lasă memoria – la Slobozia și Miloșești am gândit un Festival. Nu pentru că așa era moda, festival colo, festival dincolo și să trăiască Eroul, ci doar pentru că nu ajunsesem să înlocuim Lele, lele cu manele. Festivalului de obiceiuri de iarnă, festivalului național i-am pus numele, cum altfel ?, « **SUB ZARE DE SOARE** ».

*

Au trecut de atunci ani buni. Din drum, din ce mi-aș fi dorit să fie la lină fântână, au plecat în diaspora Iosif Herța (mă ruga să scriem împreună o carte de colinde, eu mă temeam că nu sunt vrednic, va rămâne doar un album de colinde « Județ Mare ») sau în ceruri : Andrei Bucșan, Nicolae Dunăre și cam toți colindătorii din Șocariciu, Vlădeni, Lupșanu...

*

18 DECEMBRIE 2006.

Înainteprăznuirea Nașterii Domnului și Ignatul, cu ultima tăiere a porcului înainte de aderarea la UE, după ritualul « carpto – danubiano – pontic », doveditor de continuitate al moșilor și strămoșilor noștri etc. etc. Presa se agită, titluri de articole înfricoșătoare, țaranilor, aliați cu rudele de la oraș, puțin le pasă. La câte sute de mii de oameni mor în lume în fiecare leat lăsat de Dumnezeu, în războaie, de foamete, de cutremure și felurite boli, pârlierea porcului pare cea mai mică năpastă...

Nu ninge, dar nici nu plouă. În Slobozia, ca la olimpiadele de altă dată, alaiul păstrătorilor de obiceiuri începe de la stadion. Lista participanților la alai se poate citi din stradă, din magazine și chiar din balcon. Cete de colindători din Bucu, Giurgeni, Mihail Kogălniceanu, Reviga, Cocora, Căzănești, Ciulnița, Jilavele, Valea Ciorii, Vlădeni, Bordușelu, Luciu, Gheorghe Doja ; invitați din Slobozia Mare (Republica

Moldova), Budești-Sârbi (Maramureș) și Ciocile (Brăila).

Terminal : **MUZEUL NAȚIONAL AL AGRICULTURII.**

Pe afișe, în capul bucatelor : **CONSILIUL JUDEȚEAN IALOMIȚA.** Staff-ul (Vasile Silvian Ciupercă și Marinache Vișinescu) va fi prezent și pe seară, în baia de mulțime din Parc, în pridvorul Bisericii, în expoziție și chiar în biroul directorului M.N.A., pe care l-a dovedit cu ceai de cătină în loc de țuică.

Fericită întâlnire cu Vivi-Vasile Drăgan, Nil cel înțelept, Velvet, o Radaiceuca căreia i-am promis că vom dansa în lumea ailaltă, și diferența de prieteni până la cuprinsul în brief al Fundației « Arte Vizuale ». Vinul, tot de la Consiliu. Câte un pahar - două, de

colindător adult. Ce « gaspiaj » (cuvânt învățat de la Sommet-ul francofon), adică risipă, cheltuială mare. De-aia nici n-a vrut primarul Ionașcu să ni se alăture. Să cheltuie de doi lei bunăvoință și să n-aibă euro pentru a-l(re)compensa pe Morandi în noaptea aderării noastre, ultima înainte de a ne da în petec.

« *Mergeti, mari boieri* » spune colindul...

Puțin orășean, cred în recuperarea demnității, cred că am putea să ne păstrăm identitatea doar cu prețul de a nu fi obedienți, imitatori, superficiali, lacomi. Cred într-un Bărăgan cu fermieri agricoli, cu case oneste și fără garduri, ca în mai toată Europa și dincolo de Ocean, cu cărări între vecini, cu muzee și popasuri strălucitoare, cu școli trimițându-și elevii spre universitățile lumii, cu țigani fericiți, cu biserici și mănăstiri, cu colinde și cântece de Stea.

*

« *Doina Bărăganului* » nu este o formație artistică. Este o stare de spirit. A dovedit-o și în seara dinainte de Ignat. Dacă nu i se găsea o simbric de doi lei (da, din bani publici) erau mai săraci. Căminul cultural, cât va exista satul, se ține cu căldură și lăutari.

Vă rog, măcar o dată pe an să auzim colindele de «sub zare de soare». Să le auzim la Slobozia și în cât mai multe din satele Țării. Între « Trofeul Amara » și Spectacolul colindelor sau « Floare de pe Bărăgan », « factorii », « șefii » și etc. trebuie să aleagă. Nu îți poți păstra identitatea, nu te poți salva de la înnecl în globalism și pastişă, repetând an de an, și cu eforturi materiale și umane deloc

neglijabile, manifestări de circumstanță.

Și aici, un Morandi, de pildă, va putea să aibă dreptate. Life, nu play-beck!

*

Împreună cu Viorica Croitoru am mai semnat o expoziție : « SĂNII ȘI OBICEIURI DE IARNĂ ». Dacă s-ar fi produs în alt loc, oriunde în alt loc din lume, ar fi curs o șuviță, măcar, de cerneală. Nu zic râu, nu zic pârâu. Elevii intrau în vacanță, au revenit din vacanță și se gândesc la teze și la locul Monicăi Macovei în manualele de istorie, presa scrisă și-a întrerupt edițiile... La sfârșit de an lumea e tot mai grăbită, mai obosită, mai sictirită.

Cu asemenea expoziții ne vom mai întâlni doar când vom avea bani să ne cârpim izmenele. Când se va înțelege că

nu poți da cu tifla unui Muzeu, care nu doar este Național, ci o Cămară În Casa Pâinii. Nu după cum ne-am dori noi să ne chemăm, ci după numele dat de alții mai luminați și mai drept-grăitori decât noi.

Suficient este să amintim o secvență din scenariul expoziției : într-un acvariu înnoată pești, mari și mici ; deasupra icoana Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos ; peste acvariu și icoană, un năvod ; apoi, un text al unui colind neîndurător de puțin cunoscut « **CEL PEȘTE DE MARE** ». Dar nu voi tâlcui nimic. Este sigur că s-au înmulțit bisericile, dar avem nevoie tot mai mult de cateheză.

Cum spune colindul :

*“Cu frați, cu părinți,
Cu noi toți.”*

*

Dragoș, preotul paroh de la « Bunavestire », cu patrahirul ca la vecernie, își caută colindătorii din Giurgeni, care îl căutau și ei pe el. Le-a fost giurgenilor paroh. Și de la casa lui, ca mai înainte de la casa părintelui Runcan, își începeau purcederea în sat colindătorii.

Impresii, punct și de la capăt în decembrie viitor

*“Am simțit cu adevărat venirea
sărbătorilor de iarnă”*

Gheorghe Dumitrescu

*“... distanțele nu sunt prea mari
pentru a colinda pe prietenii noștri din
Ialomița. Multe felicitări din partea
maramureșenilor... »*

Sârbi-Budești

*« Spațiul este prea mic, iar vorbele-
mi, oricât aş căuta, nu pot să exprime
această neasemuită și neegalată
intreprindere... Toată admirația
noastră... »*

Familia Casian

*“Organizarea a fost impecabilă din
toate punctele de vedere”*

Căzănești, ansamblul “Drăgaica”

*“Suntem surprinși de ceea ce am văzut
aici, ne-am îmbogățit spiritual și ne-am
simțit ca acasă. Am venit de acasă și am
ajuns tot acasă”.*

Radu Plăcintă,

primarul din Slobozia Mare
Republica Moldova, ansamblul
“Vatra horelor”

Foto: **Ștefan Olteanu** (M.N.A.)
Florin Eșeanu („România Liberă”)

